

LETO XXIII. Stev. 64

GLAVNI IN ODGOVORNI

UREDNIK

IVAN SINKOVEC

UREJA UREDNIŠKI ODBOR

Lest izhaja vsak dan razen
petka. Cena 10 dinarjev

Ljudska PRAVICA

«LJUDSKA PRAVICA»
USTANOVLJENA 8. OKTOBRA
1934 # MED NARODNOOSVO-
BODILNO BORBO JE IZHA-
JALA KOT 14-DNEVNIK IN
TEDNIK. OD OSVOBODITVE
DO 1. JUL. 1951 KOT DNEV-
NIK. NATO PA KOT TEDNIK
OD 1. JUNIJA 1953 IZHAJA
V REDAKCIJSKI POVEZANO-
STI Z «BORBO»

SLAVA REVOLUCIONARJU NEOMAJNEGA DUHA

VSA DRŽAVA ŽALUJE ZA SVOJIM VELIKIM SINOM
MOŠO PIJADOM — NA ŽALNI SEJI ZVEZNEGA
IZVRŠNEGA SVETA STA GOVORILA PREDSEDNIK
REPUBLIKE JOSIP BROZ-TITO IN PODPREDSE-
DNİK ZVEZNEGA IZVRŠNEGA SVETA RODOLJUB
ČOLAKOVIĆ — SVEČAN POGREB VELIKEGA PO-
KOJNIKA BO V PONEDELJEK POPOLDNE
V BEOGRADU

Beograd, 16. marca (Tanjug). — Možu, ki so ga vsi ljubili, požrtvovalnemu državniku in politiku, čigar moč junaka je vzbujala občudovanje vseh, ki so z njim delali, pokojnemu predsedniku Zvezne ljudske skupščine Moši Pijadu je Zvezni izvršni svet danes ob 10. uri na spominski seji z besedami bolesti in žalosti vse naše države izrekel slavo in zahvalo za vse, kar je storil v dobro naše socialistične skupnosti.

V sejni dvorani, v nadstropju nad kabinetom, v katerem je delal pokojni Pijada, ko je bil podpredsednik Zveznega izvršnega sveta, so se udeležili spomske seje najvišji jugoslovanski voditelji, s katerimi je tovariš Pijada skupaj delal in ustvarjal, pretreseni v globokem žalovanju za možem, ki nam ga je iztrgala smrt tako zgodaj.

Natanko ob 11 so prišli predsednik republike Josip Broz Tito in podpredsednik Zveznega izvršnega sveta Edvard Kardelj in Aleksander Ranković. V grobni tišini so črno oblečeni že čakali v sejni dvorani podpredsednik Zveznega izvršnega sveta Rodoljub Čolaković z ostalimi člani Sveta, predsedniki ljudskih skupščin Petar Stambolić, Miha Marinko, Djuro Pucar, Lazar Koliševski in Blažo Jovanović, predsedniki republiških izvršnih svetov Jovan Veselinov, Jakov Blažević, Boris Kraigher, Ljupčo Arsov in Filip Bajković. Seje so se udeležili tudi podpredsednica Zvezne ljudske skupščine Lidija Sentjurs, predsednik Zveznega sveta Zvezne ljudske skupščine Vlado Zečević, sekretar Zvezne ljudske skupščine Mitar Bakić, predstavnik prebivalcev Beograda Miloš Minić in Jokić in drugi.

in to ga je seveda tudi zlomilo. Vse te muke, ki jih je pretrpel, so namreč imele neogibno posledico, da je po svojih letih pregodaj odšel iz naših vrst.

Tovariši, v kratkem času smo, razen mnogih drugih tovarišev, izgubili dva naša velika revolucionarja. Tudi onkrat, ko smo spremili pokojnega tovariša Kidriča k njegovemu večnemu počitku, smo govorili, da moramo bolj paziti na naše tovariše, na naše kadre, na zdravje naših tovarišev. Tu bi vas rad še enkrat pozval, da mislimo na to, da vrste naših starih revolucionarjev niso posebno številne in da je treba zelo čuvati zdravje in življenje tistih kadrov, ki so šli skozi vse viharje in ki imajo zelo mnogo izkušenj. Naj nam bo

(Nadaljevanje na 2. strani)

Božidar Jakac: Portret Moše Pijada

PREDSEDNIK TITO O LIKU NEUSTRAŠENEGA REVOLUCIONARJA

Ko je predsednik Tito začel spominsko sejo Zveznega izvršnega sveta, je rekel:

«Nenadna smrt tovariša Moše Pijada je globoko pretresla vse nas, prav tako pa tudi vse naše ljudstvo. Omagal je na svoji dolžnosti eden naših dolgoletnih tovarišev v boju, pred vojno, med njo in po njej — revolucionar neomajnega duha, ki je lahko prenašal in vzdržal razna trpinčenja in mučenja pod starim režimom, pozneje, v narodnoosvobodilni vojni, pa velikanske napore.

Vsi mi, ki se spominjamo tovariša Moše Pijada, vemo, kako je ta mož, ta revolucionar v najtežavnejših pogojih neutrudljivo delal, ko je bil obsojen na težko ječo, in kako se je potem, ko je štirinajst let presedel v ječi, takoj znova aktivno vključil v vrste Komunistične partije Jugoslavije: vsi vemo, kako je ta naš tovariš med vojno izpolnjeval svojo dolžnost povsod, kamor ga je postavila Partija. Bil je mož, revolucionar, komunist, ki v svojem štiridesetletnem revolucionarnem boju ni poznal premora. Njegova velikanska duhovna moč ni bila enaka njegovi fizični moči

PRETRESLJIV POVRATEK V BEOGRAD

NA BATAJNISKEM LETALIŠČU JE BILO ZBRANIH MNOGO DRŽAVNIH IN POLITIČNIH VODITELJEV,
MED NJIMI EDVARD KARDELJ, ALEKSANDER RANKOVIĆ IN RODOLJUB ČOLAKOVIĆ

Beograd, 16. marca (Tanjug). Posmrtni ostanki Moše Pijada, predsednika Zvezne ljudske skupščine in člana Izvršnega komiteja CK Zveze komunistov Jugoslavije, neustrudljivega veterana jugoslovanske ljudske revolucije in izgradnje Federativne ljudske republike Jugoslavije, je pripeljalo posebno letalo JAT okrog 16.40 na batajniško letališče.

Ze dobre pol ure prej je bilo zbranih na letališču mnogo državnih in političnih voditeljev, med njimi podpredsednik Zveznega izvršnega sveta Edvard Kardelj, Aleksander Ranković in Rodoljub Čolaković, predsednik Ljudske skupščine Srbije Petar Stambolić, predsednik Ljudske skupščine Makedonije Lazar Koliševski, člani ZIS Franče Leskošek, Ivan Gošnjak, Veljko Zeković, Moma Marković, Velimir Stojnić, Slobodan Penzić in Nikola Minčev, dalje predsednik Izvršnega sveta Srbije Jovan Veselinov, predsednik Centralnega sveta Zveze sindikatov Jugoslavije Djuro Salaj, podpredsednica Zvezne ljudske skupščine Lidija Sentjurs, predsednik Zbora proizvajalcev Zvezne ljudske skupščine Ivan Božičević, sekretar Zvezne ljudske skupščine Mitar Bakić, predsednik zunanjepoli-

tičnega odbora Veljko Vlahović, predsednik OLO Beograda Miloš Minić, načelnik generalštaba JLA generalni polkovnik Ljubo Vučković, državni sekretar za notranje zadeve Svetislav Stefanović, državni podsekretar za zunanje zadeve Dobrovoje Vidić ter mnogo ljudskih poslancev Zvezne ljudske skupščine in Ljudske skupščine Srbije ter političnih, javnih in kulturnih delavcev Beograda.

Izmed tujih predstavnikov so prišli na letališče doven diplomatskega zbora brazilski veleposlanik Ribeiro Kouto, odpravnik poslov angleškega veleposlaništv v Beogradu Peter Hyman in drugi.

Letalo se je neslišno spustilo na letališče. Iz njega je izstopila pokojnikova soproga Lepa Pijada v spremstvu podpredsednika ZIS Svetozara Vukmanovića, podpredsednika Zvezne ljudske skup-

ščine Vladimira Simića, podpredsednika Ljudske skupščine Srbije Dušana Petrovića ter veleposlanikov Iva Vejdode in Aleša Belderja. K pokojnikovi soprogi so najprej pristopili globoko ginjeni podpredsednik ZIS Edvard Kardelj in Aleksander Ranković, član Zveznega izvršnega sveta Ivan Gošnjak in predsednik ZSJ Djuro Salaj.

Po pozdravu častne čete jugoslovanskega vojnega letalstva in zastavnega voda in potem ko je godba zaigrala posmrtno koračnico, so oficirji jugoslovanskega vojnega letalstva prinesli iz letala krsto s posmrtnimi ostanki Moše Pijada. Med tem je podpredsednik Edvard Kardelj spregovoril s pokojnikovo soprogo nekaj besed o zadnjih trenutkih Moše Pijada, potem pa so tudi ostali državni in politični voditelji izrekli pokojnikovi soprogi sožalje.

Krsto s pokojnikovimi posmrtnimi ostanki so potem položili na oder, pokrit s črno tkanino. Na krsto, pokrito z državno zastavo, so položili venec poveljstva zrakoplovstva in več šopkov cvetja. Krsta je stala na odru nekaj minut. Okrog odra so bili zbrani

najožji prijatelji predsednika Moše Pijada, med njimi tudi člani pokojnikove družine, njegova pohčerjenka Jelena Pijade in vnuk Vladimir.

Kmalu potem so oficirji jugoslovanskega vojnega letalstva s poveljnikom generalnim polkovnikom Zdenkom Ulepićem na čelu prenesli krsto v mrtvaški voz. Okrog 17 je krenil sprevod z letališča proti Zemunu in Beogradu. S pokojnikovo soprogo sta se peljali v avtomobilu Lidija Sentjurs in Pepca Kardelj.

Krsto s pokojnikovimi posmrtnimi ostanki so ob 17.30 prenesli v poslopje Zvezne ljudske skupščine. Iz avtomobila so jo dvignili poslanci Zvezne ljudske skupščine in jo skoz spalir gardnih oficirjev prenesli v eno izmed skupščinskih dvoran. Tja so odnesli tudi venec poveljstva vojnega letalstva, jugoslovanskega veleposlaništv v Parizu in letalske garnizije v Batajnici.

Pred Zvezno ljudsko skupščino je bilo zbranih že več sto mešanov, ki so globoko pretreseni gledali, kako odnašajo krsto v poslopje Zvezne ljudske skupščine.

Iz spominov na Mošo Pijada

Ko izveš za zadnji dan človeka, s katerim te veže toliko spominov na pot, ki si jo skupaj z njim hodil po življenju, je spomin na prvo srečanje z njim po navadi tisto, ker te ob taki priložnosti najprej prešine.

Moša Pijada nas je, mlade skojevce s poljske gimnazije prvokrat obiskal pred več kot petindvajsetimi leti. Ni nas obiskal osebno, zakaj tisti čas je že nekaj let prebival za reškami ene izmed kaznilnic tedanje buržoazne Jugoslavije. Obiskal nas je kot prevajalec Borchartove skrajšane izdaje Marxovega »Kapitala«, ki nas je tedaj uvajala v ekonomski nauk velikega utemeljitelja znanstvenega socializma. Takrat sem se prvokrat srečal z Mošo Pijadam, se seznanil z njim kot borcem za stvar delovnega ljudstva, katerega usoda priča o enem izmed najpogostejših zločinov tedanjih oblastnikov v Jugoslaviji. Za nas, mlade skojevce, je Moša Pijada postal eden izmed vzornikov.

Čez nekaj let sem ga prvokrat videl. To je bilo sredi leta 1934, ko sem bil iz samotne celice premeščen v »mladinsko zgradbo« mitroviške kaznilnice, kjer so bili takrat razmeščeni politični kaznjenci. Bili smo v priložni sobi št. 13: nekaj fantov iz »notranjskega procesa«, štirje dalmatinski ribiči in nekaj dijakov iz Bijeline. Nad nami, v sobi št. 6, se je tisti čas dogajalo nekaj, kar je bilo skrajna predmet razgovorov med novimi znanci v naši sobi. V središču teh razgovorov je bil Moša Pijada, ki je bil med tovariši v sobi nad nami.

Bil je to čas sodnega procesa zaradi »marčne akcije«, s katero so politični kaznjenci tri mesece prej protestirali proti režimu v kaznilnici.

Pred sodišče so bili postavljeni vsi tovariši iz sobe št. 6. Vsač dan so jih zbirali na dvorišču, vklepali in vodili na proces. Ob eni takih prilik sem prvokrat videl pokojnega Mošo.

Moša je bil tiste dni Dimitrov naše kaznilnice. Vesti o njegovem možatem nastopu na procesu, o njegovem globokem obrambnem govoru, s katerim je kljuboval tožilec, so šle po vseh sobah, brali smo njegov govor v izvlečkih in reprodukcijah. Slika, ki sem si jo o našem velikem revolucionarju ustvaril zunaj, je ob tem dogajanju v kaznilnici dobila povsem določene oblike.

Skupaj z ostalimi tovariši iz sobe št. 6 je Moša Pijada na procesu dobil še dve leti ječe, v kateri je bil že od leta 1925.

Potem so tovariše iz sobe št. 6 in še nekatere odgnali v lepoglavsko kaznilnico. Videli smo se spet jeseni 1935, ko so se vrnili v Sremsko Mitrovico.

Moša Pijada se je vrnil ves pretepen in zmrcvarjen. Ob odhodu iz Lepoglave so s tovariši obračunali tamkajšnji pazniki in žandarji: glavni udarci puškinih kopit so bili namenjeni na Mošo.

Tiste dni sem bil premeščen v sobo št. 6, kjer sem več kot leto dni prebil skupaj z Mošo Pijadam.

Ta čas sem imel priložnost, najneposredneje spoznati Mošo kot delavca in načelnega borca za svoje prepričanje.

»Buržoazija nas je zaprla med te zidove — uporabimo ta čas v kar največji meri za kovanje naše revolucionarne zavesti, za poglobljanje našega znanja o svetu in ljudeh, da bomo lahko našim zatiralcem povrnili, kar jim gre,« — po tem načelu je Moša Pijada uravnal vse svoje življenje in delo v kaznilnici ter ju s svo-

jim vzgledom uravnal tudi drugim, zlasti nam mlajšim. Moša tudi v kaznilnici ni poznal počitka. Ponoči, ko je na spodnjem koncu sobe brlela edina svetilka, si mogel Mošo videti skoraj vsak čas noči, kako sedi za mizo, študira, prevaja in piše. Spanec si je zmeraj sila na kratko odmeril. Legel je za pol urice, urico in spet vstal ter sedel k delu. Tako je bilo podnevi in ponoči. Za seboj je imel tedaj že ogromno opravljeno delo, čigar vrhunec je bil prevod Marxovega »Kapitala« v srbsčino, ki je prav tedaj pričel izhajati v Beogradu. Prevajalec se je skrtil za psevdonom »Porobić«, ki je bil vsekakor simboličen. Tisti čas je Moša prevajal in pisal večidel za potrebe idejnega izobraževanja političnih kaznjencev. Pred njim so rasli kupi popisanih listov. Delal je brez predaha, da bi svojim tovarišem, zbranim za tistimi zidovi z vseh koncev in krajev Jugoslavije, posredoval znanstveno misel socializma v njihovi domači besedi.

Moša Pijada je bil nam mlajšim živ vir zgodovine ju-

A. Augustinčić: Moša Pijada

goslovanskega delavskega gibanja, zlasti njegove zgodovine od ustanovitve Komunistične partije Jugoslavije sem. Ure in ure smo presedeli, poslušajoč njegovo pripovedovanje o plimi revolucionarnega gibanja pri nas neposredno po prvi svetovni vojni in o dogodkih, v katerih se je ta plima razodevala, prav posebej pa še o boju komunistov v Beogradu in v ostali Srbiji, o političnih in taktičnih problemih, ki so spremljali porajanje in prve razvojne stopnje Komunistične partije, ter o notranje partijskih navzkrižjih, ki so ob reševanju teh problemov nastajala, o vseh mogočih »otroških« boleznih komunizma pri nas in drugod. S svojim izrednim spominom nam je bil odprta knjiga, ki nam je v tistih okoliščinah nadomeščala kupe pisanih zgodovinskih dokumentov.

Bogate izkušnje iz praktičnega revolucionarnega dela, ki nam jih je pokojni Moša tiste čase posredoval, so bile za nas vse neprecenljive vrednosti v našem nadaljnjem delu.

V dolgotrajnih razpravah med zaprtimi komunisti, v katerih so se kresala mnenja in porajala nova spoznanja, je bil Moša čudovit diskutant, poln uničujoče logike in trezne preudarnosti, zavzet za moralno dostojanstvo političnega kaznjence, predvsem pa komunista pred obličjem razrednega sovražnika in njegovega izvršnega aparata, toda hkrati načelen nasprotnik slehernega avanturizma. Mi mlajši ga dostikrat nismo povsem razumeli in mu tudi nismo bili vedno povsem pravični, toda stvarnost

sama nas je zmerom konec koncev prepričala, da ima vendarle prav.

Moša Pijada se v mitroviški kaznilnici ni odlikoval le kot učitelj, prevajalec in politični delavec, marveč smo v njem spoznali tudi revolucionarnega novinarja, ki še danes služi in bo služil za vzgled mlajšim novinarskim kadrom. V kaznilnici je vodil novinarske krožke in uvajal tovariše v ta odgovorni posel. Sam je izdal več humorističnih listov — naj omenim samo »Rdeče škarje« — ki jih je polnil s svojo duhovitostjo in ostrim sarkazmom. Ko se nam je kasneje posrečilo vtihtopiti v kaznilnico radijski aparat, je Moša organiziral cel sistem prislušne in informativne službe. Odtlej so pričeli izhajati dnevno vestniki, ki so nas seznanjali z vsemi važnejšimi dogodki po svetu in doma. Bili smo na tekočem, kar je zadevalo razne mednarodne konference in kongrese naprednih gibanj v različnih deželah, imeli smo priložnost seznanjati se iz prvega vira z mednarodnimi političnimi problemi, ki so nastajali v zvezi z rastočo nevarnostjo fašistične agresije. Vsako jutro smo sloneli nad popisanimi kolonami papirja. Rokopis je bil največkrat Mošin, plod njegovega dela preko noči.

Razen tega ogromnega dela, ki ga je opravljal za idejno krepitev mlajših komunističnih kadrov, je Moša vendar še zmerom našel čas za tisto, kar mu je bilo prvo nagnjenje in prvi poklic: za slikarstvo. Slikal je največ portrete svojih tovarišev, ki jih še danes marsikdo izmed njih hrani kot dragocen spomin na leta, prebita za kaznilniškimi zidovi in posebej na tovariša Mošo.

Moša se je vrnil iz kaznilnice dve leti za mano. Prijateljeli so ga pripravili do tega, da si je po štirinajstletni ječi privoščil krajši odmor in prišel k nam v Radovljico; tam sva se zadnjikrat pred vojno srečala. Kmalu nato ga je policija odgnala nazaj v Beograd, češ da je prekršil obvezno prijavljanje pri policijskem komisariju.

Srečala sva se spet v tistih jesenskih dnevih 1943 v Kočevskem Rogu, ko je šesta sovražna ofenziva presekala nekaterim članom predsedstva AVNOJ povratek v Bosno in jih začasno napolnila v Slovenijo.

To pa je bil že čas uresničevanja tistih revolucionarnih prizadevanj, ki bodo za vedno ostala zvezana z imenom našega »čika Janka« — tovariša Moše Pijada.

BORIS ZIHERL

Tovarišu Pijadu bodo izkazali na pogrebu najvišje časti

Takoj po spominski seji Zveznega izvršnega sveta je bila seja državnega odbora za pogreb tovariša Moše Pijada, ki ji je predsedoval predsednik republike Josip Broz-Tito.

Ko bodo posmrtni ostanki tovariša Moše Pijada prepeljani v Beograd, jih bodo prenesli v Zvezno ljudsko skupščino, kjer bo pokojni ležal na mrtvaškem odru od nedelje od 9 dopoldne do ponedeljka do 14, ko se bo začel pomikati izpred poslopja pogrebni spreved. Ves ta čas bo stala ob pokojnikovem mrtvaškem odru častna straža.

Pogrebni spreved krene po ulici Miloša Velikega, potem pa zavije v Ulico maršala Tita in čez Terazije do Kalemegdana, kjer bodo tovariša Pijada položili v grobnico narodnih herojev.

Tovarišu Pijadu bodo izkazali na pogrebu največje časti. V pogrebem sprevedu bodo sodelovale razen Beograđanov, ki je z

Z žalne seje Zveznega izvršnega sveta

ŽALNA SEJA v Zveznem izvršnem svetu

(Nadaljevanje s 1. strani) smrt dragega tovariša Moše Pijada nauk, da bomo v tem oziru nekoliko resnejši.

Prosim vas, tovariši, da z enominutnim molkom počastimo spomin našega predragga tovariša, pokojnega Moše Pijada.

Slava tovarišu Moši Pijadu!

O TOVARIŠU PIJADU KOT ČLOVEKU JE GOVORIL RODOLJUB COLAKOVIČ

Potem je dal predsednik Tito besedo podpredsedniku Zveznega izvršnega sveta, Rodoljubu Colakoviču, ki je govoril o tovarišu Pijadu kot človeku: Rekel je:

Tovariši, vse nas, vse delovne ljudi naše dežele je globoko pretresla vest o smrti našega nepozabnega tovariša Moše Pijada, ki je nenadoma umrl daleč od domovine, ki jo je tako nesebično ljubil, za katere svobodo in neodvisnost, za njen socialistični razvoj je tako zvesto delal.

Smrt je kruto, nenadoma pretrgala plemenito, z globoko človeško vsebino bogato življenje, polno boja proti mračnemu in nazadnjaškemu v človeški družbi, boja za osvoboditev delovnih ljudi, za nove družbene odnose, v katerih bo delovni človek uresničil veliki ideal največjih umov človeštva — svet brez zatiranja in izkoriščanja.

Malone štiri desetletja se je boril Moša Pijada pod osvobodilno zastavo komunizma in vnašal v ta boj vso svojo vsestransko nadarjeno osebnost brez pridržka, ves svoj bleščeči um, svojo neizčrpano energijo, svoje globoko čuteče človeško srce. Bil je izrazito bojevit narave, ki ga je tudi privedla v delavsko gibanje, v Komunistično partijo Jugoslavije. V njenih vrstah se je kalil in dozoreval revolucionar Moša Pijada, njegove izredne kvalitete borce pa so ga kaj kmalu dvignile v prve vrste komaj ustanovljene revolucionarne partije delavskega razreda. Moša Pijada je bil moč akcije, ki je vedel, da ne zadoštuje samo biti na strani zatiranih, marveč da je nujno potrebno boriti se za njihove pravice, za njihovo končno osvoboditev.

IZPOLNIL JE VSAKO PARTIJSKO NALOGO

Zivljenje tovariša Moše je nezadržljivo povezano z življenjem in razvojem naše Partije, z njenimi napori, z njenim dolgotrajnim bojem, da se usposobi in

postane voditelj delavskega razreda in ostalih delovnih ljudi v njihovem boju za osvoboditev izpod kapitalističnega jarma, v boju za socializem. Tovariš Moša je stal v njenih vrstah na uglednem mestu v tistem obdobju, ko je bila Partija ilegalna in ko so jo preganjali tudi takrat, ko je stopila na čelo narodov Jugoslavije, v vsajih proti tujim osvajačem in izdajalski buržoaziji, tudi takrat, ko je bilo treba po zmagi naše revolucije, izbojevani z orožjem v roki, na razvalinah starega graditi novo socialistično Jugoslavijo.

Izredno velik je delež tovariša Moše Pijada v izgradnji naše ljudske oblasti, pravnih temeljev socialistične Jugoslavije. Ze v viharjih dnevih vstaje, leta 1941 v Foč, je kot eden izmed najžejših sodelavcev tovariša Tita snoval prve predpise o ljudski oblasti. Pozneje, v Bihaću, je pomagal pripravljati prvo zasedanje AVNOJ. Ko smo polagali temelje naše federacije na drugem zasedanju AVNOJ v novembru 1943 v Jajcu, je tovariš Moša sodeloval pri snovanju vseh temeljnih sklepov tega zgodovinskega zasedanja.

VSÍ SO GA LJUBILI ZARADI NJEGOVE PLEMENITE DUŠE

Pa osvoboditvi je bil eden izmed avtorjev osnutka prve ustave Federativne ljudske republike Jugoslavije, dalje ustavnega zakona in cele vrste drugih zakonov, ki so pravni temelji socialistične Jugoslavije. Pri tem delu je delal do zadnjih dni svojega življenja, ne da bi se oziral na telesno izčrpanost in da bi poslušal svarila svojih tovarišev, naj pazi nase in na svoje zdravje.

Tovariš Moša je bil eden najbolj priljubljenih ljudi v naši državi. Spoštovali in ljubili so ga ne samo člani Zveze komunistov kot svojega veterana, marveč tudi najširši sloji delovnih ljudi socialistične Jugoslavije. Spoštovali so ga zlasti zaradi njegovega pravičnega in ponosnega stališča revolucionarnega borca, ki je s svojim delom sleherni dan izpričal vdanost stvari socializma, ki se je neustrašno boril, ne boječ se nobene nevarnosti, ki je bil sposoben, da za svoje prepričanje žrtvuje vse, če je treba tudi samo življenje.

Tem globlje je naše žalovanje za njim. Za njim žalujemo vsi, vsa naša dežela — za uglednim revolucionarjem, za velikim državnikom, za dragim tovarišem, ki za vedno odhaja iz naših vrst. Toda tovariš Moša bo živel ne samo v naših srcih, marveč v vsem, kar gradimo v naši socialistični deželi, v kar je tudi on vložil del svojega plemenitega bitja. Živel bo kot zgled pokolenj, kako je treba živeti in se boriti za pravično in pametno stvar, za življenje delovnih ljudi v svobodi in dostojanstvu.

Po govoru Rodoljuba Colakoviča je Zvezni izvršni svet sprejel štiri sklepe, ki jih je predlagal predsednik republike Tito:

Tovariš Moša Pijada bo položen po sklepu Zveznega izvršnega sveta v grobnico narodnih herojev.

Izvršni svet je sklenil postaviti v Beogradu tovarišu Moši Pijadu spomenik na kraju, ki bo določen pozneje v sporazumu z Ljudskim odborom Beograda.

Na seji je bilo tudi sklenjeno, da bo Zvezni izvršni svet določil pokojnino soprogi tovariša Pijada, Lepi Nešić Pijade, na podlagi zakona o socialnem zavarovanju delavcev in uslužbencev.

Zvezni izvršni svet je na koncu seje sprejel predlog Zveze novinarjev Jugoslavije, da se bo dom tiska, ki ga bodo zgradili v Beogradu, imenoval po Moši Pijadu.

POKOJNIKOVA VRNITEV V DOMOVINO

V Parizu so se poklonili spominu pokojnega predsednika Skupščine mnogi Jugoslavi in Francozi, prijatelji Jugoslavije in pokojnikovi osebni prijatelji

Pariz, 16. marca (Tanjug). Danes popoldne so odpejali iz Pariza posmrtno ostanke predsednika Zvezne ljudske skupščine Moše Pijada. Posebno jugoslovansko letalo, ki je davi priletelo na pariško letališče Orly, je kmalu po 13 odletelo s pokojnikovimi posmrtnimi ostanki proti Beogradu. Z istim letalom se vračajo v domovino pokojnikova soproga Lepa Pijade, člani jugoslovanske vladne delegacije, ki so prispeli davi sem, da prevzamejo posmrtno ostanke pokojnega Moše Pijada, podpredsednik ZIS Svetozar Vukmanović, podpredsednik Zvezne ljudske skupščine Vladimir Simić in podpredsednik Ljudske skupščine Srbije Dušan Petrović. Skupaj z njimi so odpotovali tudi člana Zveznega izvršnega sveta Uglješa Danilović ter Osman Karabegović ter jugoslovanska veleposlanika v Parizu in Londonu dr. Aleš Bebler in Ivo Vejvoda.

Truplo pokojnega predsednika Skupščine je ležalo davi na svečanem mrtvaškem odru v malem salonu sedeža jugoslovanskega veleposlanštva v Parizu. Že mnogo prej so se zbrali pred poslopjem mnogi Jugoslavi, člani veleposlanštva v Parizu, osebje drugih jugoslovanskih ustanov, jugoslovanski študenti ter mnogi Francozi, prijatelji Jugoslavije in pokojnikovi osebni prijatelji. Med prvimi so prispeli pred mrtvaški oder, da se poklonijo spominu pokojnega predsednika Skupščine

in izrazijo njegovi soprogi sožalje, odposlanec predsednika republike Renné Cotyja polkovnik Dock, državni sekretar za zunanje zadeve Maurice Faure v imenu francoske vlade, pooblaščen minister Morizet v imenu ministrskega predsednika Molleta in drugi dostojanstveniki.

Mimo mrtvaškega odra se je pomikal dolg spreved Francozov in predstavnikov diplomatskega zbora. Prvi so stali na straži ob mrtvaškem odru Osman Karabegović, Anka Berus, Edo Jardas

in veleposlanik Bebler s polkovnikoma Kodričem in Miličevićem. Pozneje so jih izmenjali veleposlanika FLRJ v Belgiji in na Holandskem Mihajlo Javorski in Salko Fejić ter člana parlamentarne delegacije, ki jo je vodil pokojni na obisku v Veliki Britaniji, Temelkovski in Pintarić.

Salon z mrtvaškim odrom je bil poln cvetja in vencev, ko je prispel angleški veleposlanik Gladwyn Jebb in izrekel sožalje soprogi pokojnega predsednika v imenu angleške vlade in zunanje-ga ministra Selwyna Lloyda. Kmalu potem, ko so prevzeli častno stražo ob mrtvaškem odru jugoslovanski novinarji, dopisniki v Parizu, je prispela naravnost z letališča delegacija jugoslovanske vlade, ki spremlja pokojnikove posmrtno ostanke na zadnji poti v domovino. Zadnji so stali na častni straži člani vladne delegacije. Nekaj minut po 12 so tovariši Svetozar Vukmanović, Vladimir Simić, Dušan Petrović, Uglješa Danilović, Osman Karabegović in veleposlanik Bebler odnesli krsto iz rezidence do mrtvaškega voza. Skupina oficirjev JLA, ki študira v Franciji, je stala v špalirju od vrat do mrtvaškega voza. Potem se je pomikal dolg spreved po pariških ulicah proti letališču.

Na letališču so isti visoki predstavniki Jugoslavije odnesli krsto v letalo, pred katerim je bila postrojena skupina jugoslovanskih oficirjev in članov posadke. Tu pred letalom so izrazili pokojnikovi soprogi sožalje burmanski veleposlanik v Parizu Vum Ko Hau, predstavnik sudanskega in argentinskega veleposlanštva in odposlanec drugih diplomatskih misij, ki niso utegnili prej počastiti spomina pokojnega predsednika Skupščine.

Zadnji trenutki pred vzletom letala so hitro minevali. Jugoslovanskemu letalu s posmrtnimi ostanki velikega revolucionarja so dali prednost pri vzletu z letališča. Letalo je odletelo ob 13.09 proti Beogradu.

SOŽALNA PISMA iz Slovenije

CENTRALNEMU KOMITEJU
ZKJ
Beograd

Hudo prizadeti ob nepričakovani izgubi tovariša Moše Pijada, enega najprijubljenejših voditeljev in požrtvovalnih sodelavcev našega osrednjega partijskega in državnega vodstva, vam izražamo svoje najgloblje sožalje. Življenje tovariša Moše Pijada je od prvih let obstoja Komunistične partije Jugoslavije tako tesno zrasčeno z njenim revolucionarnim bojem in zmagami, da bo ostalo neizbrisno zapisano v zgodovini in v srcih delavskega razreda Jugoslavije. Nepopustljivi borec proti razrednemu sovražniku, voditelj in organizator NOB, graditelj temeljev naše socialistične družbe, ognjevit ljudski tribun, dosleden borec za svobodo in neodvisnost socialistične Jugoslavije, vidna osebnost mednarodnega socialističnega gibanja, aktiven soustvarjalec miroljubnega mednarodnega sodelovanja je ostal svojih komunističnih dolžnosti zvest do zadnjega trenutka.

Našemu ljudstvu, posebej pa nam komunistom, bo njegov lik trajna pobuda!

Slava njegovemu spominu!

Centralni komitej
Zveze komunistov Slovenije

TOVARIŠICI LEPI PIJADE!

Z neizmerno žalostjo smo sprejeli vest o smrti Vašega življenjskega tovariša in Vam v imenu Centralnega komiteja Zveze komunistov Slovenije izražamo iskreno sožalje.

Izguba, ki je prizadela Vas in Vašo družino, je hkrati velikanska izguba vseh jugoslovanskih narodov, ki so v tovarišu Moši Pijadu izgubili enega najvnetejših in najpožrtvovalnejših borecev za pravice delovnega ljudstva. Ime tovariša Moše Pijada bo ostalo vselej povezano s spominom na moža, ki je vse svoje življenje in vse svoje sile posvetil neumornemu revolucionarnemu delu za svobodo, neodvisnost in napredek socialistične Jugoslavije.

Centralni komitej ZK
Slovenije
Socialistična zveza
delovnega ljudstva
Slovenije

PRESEDSTVU
ZVEZNE LJUDSKE SKUPŠČINE
Beograd

Globoko nas je presunila nenadna in tragična vest o smrti predsednika Zvezne ljudske skupščine.

Tovariš Moša Pijada je omahnil sredi svojega dela za izgradnjo naše socialistične domovine, za utrditev njenega ugleda in socialističnih odnosov na svetu. Z njim smo izgubili neutrudnega borca, doslednega in plametečega revolucionarja, katerega lik bo ostal svetel v našem narodu.

Ob tej hudi in nenadomestljivi izgubi vam Izvršni svet Ljudske skupščine LR Slovenije izreka iskreno sožalje.

Izvršni svet
Ljudske skupščine
LR Slovenije

PRESEDNIK
LJUDSKE SKUPŠČINE
MIHA MARINKO
PODPREDSEDNIKU ZVEZNE
LJUDSKE SKUPŠČINE
VLADIMIRU SIMIČU

Ob nenadni smrti predsednika Zvezne ljudske skupščine, našega draga tovariša Moše Pijada, političnega voditelja, prekajenega revolucionarja in borca-komunista prejmite v imenu slovenskega naroda, Ljudske skupščine Slovenije in v mojem imenu izraze globokega sožalja. Njegov svetel lik bo živel v našem delu, v nadaljevanju tistega, za kar je on živel in se žrtvoval.

Slava njegovemu spominu!

SOŽALJE PRESEDNIKA
IZVRŠNEGA SVETA

Draga tovarišica Lepa,

neizmerno nas je presunila vest o tako nenadni in tragični smrti nam vsem draga Moše. Bol, ki Ti jo je prizadela ta huda izguba, je bol nas vseh, saj smo izgubili najdražjega tovariša in prijatelja. Sprejmi moje iskreno sožalje!

BORIS KRAIGHER

PRESEDSTVU
ZVEZNEGA ODBORA SZDL
JUGOSLAVIJE

Neizmerno pretreseni spriče nenadne smrti tovariša Moše Pijada, požrtvovalnega revolucionarja in do zadnjega diha aktivnega borca za srečo narodov Jugoslavije, Vam izražamo svoje globoko sožalje.

Vsi dosedanji uspehi naše socialistične graditve so povezani z njegovim imenom, zato bo njegov lik komunista, borca za pravice delovnih ljudi, organizatorja NOB in socialistične graditve, ognjevitega ljudskega tribuna itd. navdihal sedanje in bodoče generacije borecev za socializem.

Naši delovni ljudje se globoko pretreseni klanjajo njegovemu spominu!

Predsedstvo
Glavnega odbora SZDL

Na žalni seji je Izvršni svet
LRS počastil spomin pokojnega
Moše Pijada

LIK REVOLUCIONARJA

Z žalne seje Izvršnega sveta LR Slovenije

Ljubljana, 16. marca. Danes opoldne je bila na Izvršnem svetu LRS žalna seja v spomin pokojnega predsednika Zvezne ljudske skupščine Moše Pijada. Komemorativne seje so se udeležili razen članov Izvršnega sveta tudi članica CK ZKS Vida Tomšičeva, podpredsednik republiške Ljudske skupščine Ferdo Kozak, predsednik SAZU Josip Vidmar in drugi javni delavci.

Na žalni seji je spregovoril podpredsednik republiškega Izvršnega sveta Stane Kavčič. V spominskem govoru je orisal lik pokojnega nesebičnega in neumornega revolucionarja, ki je vse življenje delal za lepše življenje delovnega človeka, za napredek, za socializem, mir in Pijade je posvetil vse svoje sile do poslednjega diha tistim socialističnim in naprednim ciljem, ki si jih je zastavil že v rani mladosti in ki je bila zaradi njih njegova življenjska pot tako težavna, polna žrtv in samopremagovanja. Veliki pokojnik se ni nikoli izogibal naporom in dolgih štirideset let je posvečal vse svoje sile in svoje velike sposobnosti pravični stvari malega človeka, za neodvisnost in napredek naših narodov.

Življenjsko delo velikega pokojnika, je dejal med drugim podpredsednik Kavčič, se je začelo v obdobju večjih in revolucionarnejših nastopov ljudskih množic, ki je iz njih izšla in se organizirala Komunistična partija. Tedanji boj in delo v Partiji sta terjala neustrašne in predane borce in pokojni tovariš Moša Pijade je bil eden takih.

Ko je razredni sovražnik odkril njegovo delo in pomen ter začel z njim surovo obračunavati, je spet izkazal svojo neizčrpno energijo, predanost in delavnost. Moša Pijade ni poznal strahu, ne počitka. Zanj je bil zapor, ki je v njem prebil skoraj četrtino svojega življenja, samo drugo mesto za borbo in delo.

Ko se je slednjič po dolgih letih zapora vrnil na prostost, je nadaljeval svoje delo z isto vztrajnostjo in zagrizenostjo. Od vsega začetka je bil v prvih vrstah borecev narodnoosvobodilne borbe. Lik »čiče Janka«, kot se je tedaj imenoval, je postal legendarno slaven in popularen, saj so bila srečanja z njim za vse borce od Crne gore do Kočevskega Roga doživlja, ki jih niso nikoli pozabili. Tudi naša ožja domovina in narodnoosvobodilna borba na slovenskih tleh je v tem času dobivala neposredno pomoč od velikega pokojnika, človeka in ustvarjalca.

Veliko znanje in širok politični in družbeni horizont pokojnega Moše Pijada pa sta pršla do pravega izraza zlasti še v povojni graditvi socialistične Jugoslavije, ki je v njej sodeloval in ustvarjal kot eden najvidnejših voditeljev in delavcev. Z njegovim delom in imenom so povezani vsi pomembnejši dogodki povojne zgodovine naših narodov. Njegovo delo pri oblikovanju družbenih in pravnih odnosov ter norm naše socialistične skupnosti je izredno obširno, vsestransko. Njegova vloga in pomen sta daleč presejala meje naše

države, saj je z globokim občutkom internacionalista-komunista in s širokim razumevanjem mednarodnih problemov aktivno posegel tudi na mednarodno področje političnih in družbenih odnosov. Zato so uspehi socialistične Jugoslavije v njeni notranji graditvi in mednarodni politični afirmaciji globoko povezani s človekom, ki se je zdaj prvič in poslednjič zgrudil sredi svoje poti.

V DOMU ČIČE JANKA

Vrata so bila zaprta. Vratar je v zadregi pojasnjeval, da v hiši ni nikogar, ker je tovarišica Lepa skupaj z njim odpotovala. To je hiša v ulici Andre Nikolića 12-b.

Vtem ko nama je vratar v zadregi skušal pojasniti, da je prišla žalostna vest, naju je na stezi blizu hiše srečal 15-letni plavalasi deček.

»NAS DOBRI DED JE UMRL.«

»Naš dobri ded je umrl. Izvolite vstopiti.« Iz dečkovih oči so pritekale solze. Nič drugega ni mogel povedati, marveč je odšel naprej in nama kazal pot.

Bil je starejši vnuk čiče Janka, Vladimir Nešić, dijak V. razreda gimnazije, ki s svojim mlajšim bratom, petletnim Slobodanom stanuje v dedovi hiši.

Medtem je prišla tudi pohčerjenka čiče Janka, Jelena Nešić.

»Oprostite, vsa sem razburjena, kar verjeti ne morem, da se je kaj takšnega zgodilo... Izvolite sedeti.«

Pohčerjenka čiče Janka, Jelena Nešić, naju je povabila v delovni kabinet tovariša Moše.

»Kako neki se je moglo to zgoditi? Saj je bil zdrav. Spremila sem ga na železni-

ško postajo. Bil je dobre volje. Spominjam se, da sem mu ob slovesu rekla: »Dobro se imej v Parizu.«

Res, včasih je bil utrujen, zlasti po dolgih sestankih in konferencah, toda zmeraj je bil vesel, zmeraj je bil pripravljen sestiti z nami mlajšimi in se posaliti. Za letošnje poletje je imel načrte... Toda glejte, zdaj ne bo nič z njimi.

Hitel je, da bi zaključil drugo redakcijo »Kapitala«. Na njegovi mizi sem večkrat videla urejeno gradivo in sodeč po njem, pa tudi po njegovem pripovedovanju, se je pripravljaval napisati vrsto člankov o mednarodnem položaju. Vse proste ure je imel skrbno razdeljene. Rad je hodil na lov in nedavno se je mudil v Apatinu. Kakor zmerom, je prosti čas rad preživljal v svojem ateljeju.

Tovarišica Nešić je naju pospremila k ateljeju. Prosila sva jo, naj nama pokaže njegovo zadnje delo. Iskala ga je po ateljeju, pa je bila preveč razburjena, da bi se spomnila, kam ga je položila. Ni ga mogla najti. Povedala pa nama je, da se je ukvarjal z avtoportretom — in sicer v olju. Ni ga utegnil dokončati.

Atelje je hladen in prazen prostor. V peči je dogorevala žerjavica. Tu je stalo

več stojal brez platna, kraj enega pa pepelnik, poln cigaretnih ogorkov. Tu sta ležali tudi dve bluzi, v katerih je čiča Janko običajno slikal. V sredini je viselo veliko ogledalo, na mizi pri steni pa so ležale skrbno zložene palete in čopiči, ki jih je pred odhodom v London očistil.

DVE RAZGLEDNICI IZ LONDONA,
POSILANI VNUKOM

Otroke je imel zelo rad. Bil je zelo ljubezniv in pazljiv, kadar se je mudil med njimi. Znal je odložiti tudi največje delo in z malim Slobodanom risati čolne in avtomobile. Z otroki je tudi kartal. Na njegovo željo so se otroci preselili v njegov dom. »Z babico sva sama, pa naj naju vsaj otroci razveseljujejo,« je rekel večkrat.

Prosila sva tovarišico Jeleno Nešić, naj nama pove, kdaj so prejeli zadnje vest od čiče Janka. Poslala je malega Vladimira po dve razglednici, ki ju je čiča Janko poslal vnukom iz Londona. Na eni vnuke lepo pozdravlja in jim sporoča, da jim bo pripovedoval o svetu, ko se vrne, in da upa, da bodo ob drugi priložnosti skupaj z njim videli London.

Nataša Jurinović
in Mirko Stamenković

MOJA SREČANJA Z MOŠO PIJADOM

Strasten revolucionar — strasten slikar

Bilo je v tisti noči, ko sem jeseni 1945 prišel s tovarišem Velebitom iz Livna v Jajce. Takrat je bil tam tudi tovariš Moša v skupini, v kateri sem prvokrat srečal tovariša Tita. Spominjam se ga živo iz bunkerja, ko je v času pred zasedanjem AVNOJ živahno tekal po bunkerju z neštetimi listinami in jih dopolnjeval. Vtis sem imel, da je od vseh najbolj živahno zaposlen in razgiban pri pripravi za zasedanje. Tovariš Moša je takrat tudi obljubil, da mi neke najde primeren papir za portretiranje maršala Tita. Zaradi njegove prezaposlenosti in pa ker nikakor ni bilo moč dobiti primerne papirja niti pri tovarišu Andrejeviću-Kunu, ki se je tedaj prav tako mudil v Jajcu, sem delal Maršalov portret na mali papir, ki sem ga imel s seboj še iz Otočca. Moši Pijadu je bilo zelo žal, da ni mogel pomagati. Bil je kljub zaposlenosti izredno ljubezniv in uslužen.

Posebno živo mi je ostal v spominu čas, ko je večja skupina iz Vrhovnega štaba ob ofenzivi 1943/44 prišla na Rog, s pred-

Sožalje predsednika Tita

BEograd, 16. marca (Tanjug). Predsednik republike Josip Broz Tito je postal tovarišici Lepi Pijade ob smrti predsednika Ljudske skupščine Moše Pijada naslednjo sožalno izjavo:

»Draga tovarišica Lepa, globoko smo presunjeni s smrtjo vsem nam draga tovariša Moše. Prosim Te, da sprejmeš v mojem imenu in v imenu Jovanke naše globoko sožalje.«

sednikom AVNOJ Ivanom Ribarjem. Takrat sem portretiral ozir graviral v visoki jedkanici vrsto teh naših predstavnikov. Med njimi je bil tovariš Moša. Bilo ga je težko dobiti, ker je bil silno zaposlen ter je stalno, noč in dan pisal. Spal je samo kaki dve uri in pričel iznova delati. Delal sem ga v profilu, prvič, ker je bil izredno karakterističen, drugič,

ker mi zaradi preobilnega dela ni mogel dati dovolj časa za portret en face. Nikdar ga nisem videl brez šopov papirja v roki. Zapisoval je in popravljaval dvigal naočnike in dopolnjeval besedilo. Ker kot slikar ni maral svojega profila, mi je na koncu v šali zabrusil: »Bogami, izgledam kao plakat protipropagande protiv nas. Ne znam da li ču dozvoliti objavljivanje ove slike.«

Na poti z Roga v Belo krajino na neko konferenco sem se zapletel v zelo prijeten razgovor s tovarišem Pijadom o umetnostnih problemih, ker sem dobil vtis pravega globokega človeka in umetnika. Tovariš Pijade je s svojo tovarišico Lepo z velikim občutkom opazoval pokrajino, po kateri smo hodili. Dostikrat ga je prevzela želja po slikanju, pa ni imel niti časa niti oljnih barv. Ko sem mu dejal, zakaj ne riše, je dejal, da nima te navade in da riše samo z barvo.

Po vojni sem prvič videl njegova dela in sem bil globoko presenečen nad izredno kvaliteto njegovih umetnin in sijajno risbo, ki je bila živo vezana z barvo. Velika škoda je, da ni mogel izpolniti svojega umetniškega poslanstva, svoje življenje je žrtvoval za uresničitev napredne misli kot eden glavnih stebrov ter intenzivnih delavcev za stvar socialne preobrazbe naše družbe.

Naša umetnost mu je globoko hvaležna za njegov pravilni odnos do naših umetnostnih revolucionarjev, slovenskih impresionistov. V času, ko so nekateri napadno ocenjevali slovensko umetniško preteklost kot nekakšen larpurlartizem, je njegov jasen pogled, poln umetniške širine in razumevanja za vse kvalitetne napredne umetniške tokove, ter njegova odlična in topla človeška beseda zajela maličenje ocenjevanja umetnosti.

Umetniki Jugoslavije smo z Mošo Pijadom izgubili svojega velikega iskrenega prijatelja, tovariša in zaščitnika.

BOŽIDAR JAKAC

Moša Pijade pri slikanju

strasten slikar. Vzlic mnogim partijskim dolžnostim in poslom pred vojno, med njo in po osvoboditvi ni bilo trenutka, da ni mislil tudi na svoje slikarsko delo, na slikarstvo sploh. Brez njega nekako ni mogel živeti; če ni mogel slikati, je hotel vsaj vdihovati vonj oljnih barv, hotel se je vsaj dotikati tub z barvami in čutiti vsaj tisto malo radosti, ki jo čuti človek ob dotiku z nečim, kar ustvar slikarstvo.«

Andrejević-Kun se spominja časov, ki jih je preživel s pokojnim predsednikom v taborišču, in pripoveduje, kako je živel leta 1940 v Bileću s tovarišem Pijadom in slikarjem Borom Baruhom.

vsaki republiki, da bi se lahko zavzel za to stvar. Bil je dobre volje in veder.

»DA BI ŽIVEL VSAJ STO ENO LETO.«

Pripovedoval nam je o svojem razgovoru s hamburškim županom. Rekel mu je tisto, kar je večkrat ponovil v pogovoru: »Zmeraj sem snoval načrt in moram ga uresničiti. Da bi živel vsaj sto eno leto. Ne sto let, ker

je bila to največja zaporna kazen v zakonodaji predvojne Jugoslavije, marveč vsaj sto eno. Hamburški župan mu je tedaj smeje odgovoril: »Dragi Mošo, morda je moj načrt grandomanija, toda jaz mislim živeti 120 let.« Ko nam je tovariš Moša to pripovedoval, je nekoliko utrujeno in smeje dejal: »Bojim pa se, da ne bom mogel izpolniti svoje obljube, tisti ris pa bo le doživel svojih 120 let.«

»TAKO RAD BI SLIKAL.«

Zadnjič sva se srečala s tovarišem Mošo pred njegovim potovanjem. Prišel sem k njemu in govorila sva o življenju naših umetnikov. Zelo se je veselil, da bo videl londonske muzeje, če mu bo čas dopuščal. Stopila sva tudi v njegov atelje, v neposredni bližini njegovega stanovanja. Tam je pokazal svoje slike, globoko vzdihnil in rekel: »Glej, Kune, tako rad bi slikal, pa ne utegnem prihajati v svoj atelje. Vse tole, kar vidiš tu, so samo zarodki stvari, ki jih bom kdo ve kdaj lahko dovršil.«

Največ slik je imel z lova, ker je bil lov njegovo priljubljeno razvedrilo. Zadnje čase pa ni več hodil na lov, marveč je užival, ko je opazoval naravo, sončni vzhod, plemenite živali v prosti naravi. In zmerom je upal, zmerom je strastno želel, da bi se lahko nekega dne, če ne povsem, pa vsaj nekoliko več posvetil slikarstvu. Ne morem najti primernih besed, da bi opisal, kako globoko je nas umetnik pretresla nepričakovana vest o smrti tovariša Moše,« je rekel Djordje Andrejević-Kun na koncu.

Sožalja iz vse države

Beograd, 16. marca. — (Tanjug). Odkar se je razširila vest o nenadni smrti tovariša Moše Pijade, prihajajo v Beograd neprestano sožalne brzojavke, naslovljene na predsednika republike, Zvezno ljudsko skupščino in soprogo pokojnega Moše Pijada.

Ljudski odbor zgodovinskega mesta Jajce je poslal brzojavko maršalu Titu, v kateri je med drugim rečeno: »Globoko užalosteni nad nenadno smrtjo Vašega dolgoletnega soborca v borbi za ustvaritev nove Jugoslavije Vam izražajo prebivalci Jajca globoko sožalje. Tovariš Pijade je skupaj z Vami zgradil temelje nove Jugoslavije in ti uspehi niso znani samo naši državi, temveč vsemu svetu.«

Centralnemu komiteju ZK Jugoslavije je izrazil sožalje tudi CK ZK Bosne in Hercegovine. V brzojavki je med drugim rečeno: »Neprecenljive so njegove zasluge pri gradnji temeljev socialistične

Jugoslavije in pri razvoju socialističnih odnosov v naši domovini.«

Predsednik Ljudske skupščine Srbije Petar Stambolić je v brzojavki Zvezni ljudski skupščini med drugim zapisal: »S smrtjo tovariša Pijada zgublja naša naroda doslednega revolucionarja, neumornega borca, ki je vse svoje življenje posvetil borbi za socializem in pravice delavskega razreda.« Brzojavka predsednika Izvršnega sveta Sabora Hrvatske tovariša Blaževića sporoča soprogi tovariša Pijada naslednje: »Pretesen ob nenadni smrti tovariša Moše, globoko sočustvujem z Vašo veliko bolečino zaradi izgube Vašega nepozabnega življenjskega tovariša in velikega zgodovinskega lika naše revolucije in socialistične izgradnje.« Podobno brzojavko je poslal pokojnikovi soprogi tudi predsednik Ljudske skupščine Bosne in Hercegovine Djuro Pucar. Kot mnogi ostali prikazuje tudi brzojavka Izvršnega sveta Sabora Hrvatske Zvezni ljudski skupščini žalost, ki je zajela vse ob smrti tovariša Pijade.

Centralni komitej Ljudske mladine Jugoslavije pa zagotavlja: »Slavna življenjska pot našega Čike Moše, prekaljenega in neustrašnega revolucionarja, bo ostala vsej mladini Jugoslavije v spominu kot svetel primer nesebične borbe za dobro svojega ljudstva in bo dajala vedno novih pobud za nadaljnjo borbo in učvrstitev socializma v naši državi.«

Na žalni seji predsedstva Centralnega sveta Zveze sindikatov Jugoslavije je predsednik Djuro Salaj o pokojnem Moši Pijadu med drugim rekel, da je bil in bo ostal eden izmed ljudi, ki se jih spominjamo vse življenje.

S komemoracije v Domu JLA v Beogradu je državni sekretariat za narodno obrambo poslal generalnemu sekretarju ZKJ tovarišu Titu in Centralnemu komiteju ZKJ izraze sožalja, kjer je med drugim rečeno: »Težko je prebleti tako plemenitega tovariša, ki je vse življenje in svojo neizmerno ustvarjalno silo posvetil boju za dobrobit delovnega ljudstva, za zmago in izgradnjo socializma v naši državi.«

Sožalne brzojavke je poslalo tudi predsedstvo Glavne zadrudne zveze Jugoslavije, dalje Zveza likovnih umetnikov Jugoslavije, Zveza književnikov Jugoslavije in še mnogi drugi.

NEDOVRSENA SLIKA

»Ceprav je bil režim tam zelo strog, surov, smo vendarle dobili nekaj slikarskih potrebščin, da smo lahko slikali. Toda Moša je bil najboljši in najbolj iznajdljiv. In ko je prišel iz taborišča, je imel lepo zbirko slik. Po vojni se je začel ukvarjati z veliko kompozicijo, ki jo je hotel pokloniti Zveznemu izvršnemu svetu. Slika naj bi prikazala naše glavno vodstvo v peti sovražni ofenzivi. Žal mu čas ni dopuščal, da bi se bolj posvetil temu delu in tako je ostala slika nedovršena.«

Tovariš Moša se je zelo zanimal za naše likovno življenje in osebno je pripomogel, da se je zboljšalo v primerjavi z našim likovnim življenjem pred vojno. Nekaj nas članov izvršnega odbora Zveze likovnih umetnikov Jugoslavije ga je obiskalo pred dobrim mesecem in pojasnili smo mu naš položaj v zvezi z

ter za probleme naše civilizacije. Po tej poti od etape do etape se nam čedalje bolj postopoma in plastično prikazuje stalni razvoj, čedalje jasnejša je bistrina pogleda in čedalje ostriša črta posledic.

Pomen Moše Pijade je prav v tem, da pomeni v našem sodobnem mrtoilu in močvirju realno gibanje, črto čez ves ta naš vozel malomeščanskih zapletenosti in idejnih komičnosti. To je poteza slikarja, ki prevzel s stvarnostjo zapre svoj talent, čopič in barve ter odputuje v Južno Makedonijo na narodno romantične pozicije. S teh pozicij se obrača v balkanski politični boj, med vojno depresijo pa še zmerom bril v njem lučka narodne romantike. Žalga naša osnovna kulturna laž in otem ko drugi trgujejo s patriotizmom, piše v Beogradu svojo študijo o Meštroviću z nacionalističnega stališča narodne pesmi. Po avstrijskem zlomu padejo o tem karnevalu dogajanja krinke. Moša Pijade preko herenijskega, proudhonskega gledišča o boju čedalje močnejše raste in tako po prelomu z imaginacijami čedalje globlje vstopa v stvarnost kot aktivist. To je pot ponosa in junaštva. In naj misli kdo o tem kakor hoče — vendar je to pot ponosa in junaštva.

Moša Pijade: Avtoportret

Moša Pijade — pot ponosa in junaštva

ODLOMKI IZ ŠTUDIJE MIROSLAVA KRLEŽE O MOŠI PIJADU, OBJAVLJENE V ZAGREBSKEM »OBZORU« FEBRUARJA 1926

Moša Pijade sedi že nad leto dni v mitroviški kaznilnici, obsojen na 12 let težke ječe. Zelo velika je razdalja od blagih Münchenskih potez njegovega čopica, kakršne vidimo na njegovem avtoportretu, polnih barvitosti in lahkote v premagovanju likovne oblike, do mitroviške celice, v kateri se svetlika odsev betona na žarnici in kjer je slišati po ostru akustiki hodnika škripanje masinonih železnih vrat, korake paznikov in klice nočnih straž daleč zunaj v temi. V tej veliki samoti, v središču tega za življenje posameznika osekakor ogromnega prostora do najstih let (4400 dni), v središču te dolgotrajne samote stoji zdaj Moša Pijade kot svetli dokument, da niti v tej naši mračni deželi še niso razirgane vse zastane in da še niso ugasnile vse luči.

Moša Pijade je nadarjen esteta, slikar in umetnik, ki bi lahko s svojim talentom briljiral v prvih vrstah našega likovnega življenja. Zdal bi bil lahko portretiral kralje in vladarje v hermelinu in škrlatu (kakor vsi naši umetniki), ustvarjal umetnine na cerkvenih zidovih v božjo čast, lahko bi bil s svojimi književniškimi in publicističnimi sposobnostmi urednik velikih partijskih časnikov, ideolog, buditelj in partijska moč, minister in steber družbe.

Moša Pijade ni akademski slikar, ni odlikovan za svoje talente, ni minister ne steber družbe, marveč kaznjene s svojo številko na kazniškem jopiču, clopek, obsojen na 12 let ječe, mož, ki zdaj med tolikimi drugimi anonimnimi trpini nosi na sebi vse breme svetlih zasnov balkanske prihodnosti. Kakor po vsem svetu, tako tudi na Balkanu zidamo hozmopolis na kosteh vzdanih kaznjencev, na okostnjakih z mitraljezom prestreljenih žrtev, razmrcvarjenih in pregaženih posameznikov. Takšen posameznik se s kremenitimi značajem in svetlim platonskim zanosom zavestno odreče svojemu subjektu, vsem svojim subjektivnim spoznavam in se uoriti med brezimne vrste množic, da se žrtvuje za ideje.

Moša Pijade je klasični primer talentiranega esteta in rahločutnega analitika, ki se je odrekel umetniškemu subjektu za poljo višje koncepcije. Svojo paletu je zamenzal s kaznjenskim jopičem mitroviškega kaznjence, postal je borec mednarodnih političnih koncepcij in tako s svojo osebno razpoino linijo začrtal tisto pot, ki zdaj markantno pomeni direktivo, po kateri se giblje evropski intelekt zadnjih let čedalje hitreje. Razpoina pot Moše Pijade je značilna za naše kulturne in socialne razmere

VSA SLOVENIJA ŽALUJE

Delovni kolektivi in politične ter kulturne organizacije so na žalnih sejah počastili spomin velikega revolucionarja Moše Pijada

V večini krajev v Sloveniji se je vest o nenadni smrti tovariša Moše Pijada razširila že v petek zvečer, narkar so začele ustanove, podjetja in organizacije izbošati črne zastave ter državne in republiške zastave na pol droga. Včeraj dopoldne in popoldne je sklicala večina ljudskih odborov, okrajnih komitejev in odborov SZDL žalne seje, prav tako pa so se zbrali tudi po podjetjih, da počastijo spomin velikega borca in revolucionarja.

Okrajni sindikalni svet Maribora je imel že včeraj zjutraj ob osmih žalno sejo, prav tako tudi sekretariat Okrajnega komiteja ZKS. Vse mesto je zavito v črne zastave, odpovedane pa so bile vse prireditve, gledališke ter kino predstave.

Delovni kolektiv tovarne glinice in aluminija v Kidričevem je zjutraj počastil spomin Moše Pijada in poslal žalne brzojavke. Na ptujski gimnaziji in drugih šolah so počastili spomin umrlega z enominutnim molkom. Zvečer je bilo veliko žalno zborovanje Ptujčanov v Titovem domu. Žalna zborovanja sklicujejo tudi okrajni v ptujski okolici.

Med številnimi spominskimi svečanostmi v Novem mestu je kolektiv študijske knjižnice »Mirana Jarca« uredil v veži svoje stavbe spominsko razstavo del pokojnega tovariša Pijada.

V globoko žalost se je zagnalo tudi vese Zasavje, kjer je še zlasti rudarje pretresla vest o nenadni smrti predsednika Ljudske skupščine. Pred novim Delavskim domom v Trbovljah se z visokega jambora vije dolga črna zastava, v črtno pa so odeda tudi postajna poslopja v vseh krajih ob progi, ki pelje skozi Zasavje proti Zagrebu.

SPLOSNA ŽALOST NA PRIMORSKEM

Prvi so počastili spomin pokojnega Pijada dijaki novogoriške gimnazije, ki so imeli žalno komemoracijo dopoldne, ostale šole pa bodo spominu velikega borca posvetile eno uro pouka v torek. Ves včerajšnji dan so se vrstile žalne seje na sedežih organizacij in komitejev in po tovarnah. V Kopru so člani sekretariata Okrajnega komiteja ZK zvedeli za tragično izgubo v petek zvečer, ko so imeli redno sejo. Delo so prekinili ter se poklonili spominu velikega revolucionarja. Včeraj so bile žal-

ne seje tudi v okoliških krajih Kopra v — Izoli, Piranu in drugod. V Postojni je priredilo žalno komemoracijo 150 delegatov, ki so se zbrali na občinski konferenci SZDL, ki pa so jo zaradi žalostnega dogodka preložili. V žalne zastave so zagrnjena tudi vsa naša pristanišča, ribiška podjetja pa so obvestila o žalostni vesti posadke svojih ladij, ki so na morju.

ŽALNE KOMEMORACIJE KULTURNIH DELAVCEV

Ob smrti predsednika Zvezne ljudske skupščine so se splošni žalosti naših delovnih ljudi pridružili tudi slovenski kulturni delavci. Že včeraj ob pol osmih zvečer so kolektivi ljubljanskih gledališč, Operne, Drame in Mestnega gledališča skupaj s Slovensko filharmonijo imeli v Operi žalno komemoracijo. Pod vodstvom direktorja Operne dr. Danila Svare je orkester na tej komemoraciji zaigral drugi stavek Beethovne »Eroice«.

Danes ob dvanajsti uri pa bodo imeli člani kulturnih in znanstvenih društev žalno sejo v Klubu kulturnih in znanstvenih delavcev, ki bo na njej o velikem pokojniku spregovoril književnik France Bevk, medtem ko bo najvišja slovenska znanstvena in kulturna ustanova počastila pokojnikov spomin prav tako danes ob enajsti uri dopoldne v prostorih SAZU. Lik pokojnega Moše Pijada, kulturnega in političnega delavca, bo orisal predsednik Slovenske akademije Josip Vidmar.

BRZOJAVKE SOŽALJA

Skoraj tisoč brzojavk je odposlala Slovenija v Beograd. Naši delovni ljudje, ljudski odbori, politične in množične organizacije, javni in politični delavci izražajo čustva svoje globoke žalosti predvsem soprogi umrlega

tor. Lepi Pijade, Zvezni ljudski skupščini in Centralnemu komiteju ZKJ.

ZALNA SEJA NA OLO LJUBLJANA

Včeraj popoldne so se odborniki OLO Ljubljana in predstavniki političnih organizacij ljubljanskega okraja zbrali na žalni seji v počastitev in v spomin pokojnega predsednika Zvezne ljudske skupščine Moše Pijada. Žalno sejo je začel podpredsednik Miha Berčič in v jedrnatih besedah prikazal življenjsko pot nenadoma preminulega Moše Pijada, borca, politika, državnika in umetnika.

Po govoru tovariša Berčiča so z enominutnim molkom počastili spomin velikega pokojnika, nato pa so se seje v imenu Okrajnega ljudskega odbora Ljubljana, Okrajnega komiteja ZKS Ljubljana in Okrajnega odbora Socialistične zveze Ljubljana poslali sožalne brzojavke Zveznemu izvršnemu svetu, Centralnemu komiteju ZK Jugoslavije in predsedstvu zveznega odbora Socialistične zveze delovnega ljudstva.

Plenum CK ZK Slovenije preložen

Ljubljana, 16. marca. Zaradi nenadne smrti predsednika Zvezne ljudske skupščine Moše Pijada je plenum CK Zveze komunistov Slovenije, ki bi moral biti 18. marca, preložen.

Široka pobuda SZ

za ekonomsko sodelovanje evropskih dežel in ZDA

Moskva, 16. marca (AFP). — Sovjetsko zunanje ministrstvo je danes izročilo veleposlanštvom zahodnoevropskih dežel v Moskvi deklaracijo, v kateri predlaga, naj bi opustili sedanje načrte o ustanovitvi Evroatoma in skupnega zahodnoevropskega trga in ustanovili ustrezne organe na vseevropski ravni ob sodelovanju ZDA. SZ predlaga, naj bi vsa ta vprašanja proučili na naslednjem XII. zasedanju Evropske ekonomske

komisije OZN, in sicer na podlagi predlogov, ki jih je v tem smislu stavila sovjetska vlada na XI. zasedanju te komisije aprila 1956. V zvezi z ustanovitvijo organov za sodelovanje na področju atomistike predlaga sovjetska vlada, naj bi ustanovili enega ali več institutov za atomske raziskave ob sodelovanju tako evropskih kakor izvenevropskih dežel. Hkrati naj bi vse te dežele sodelovale tudi v ustanavljanju pod-

jetij za proizvodnjo atomske energije v industrijske in znanstvene namene, pri čemer je mišljeno tudi preskrbovanje teh podjetij s potrebnimi surovinami.

Kar zadeva sodelovanje na ekonomskem torišču, predlaga sovjetska vlada nadalje, da bi vse dežele sodelovale v gradnji hidroenergetskih naprav, ki bi bile v njihovem interesu. Sovjetska vlada se hkrati zavzema za to, da bi sodelovali pri razvijanju virov za gorivo, da bi tako zmanjšali težave, na katere zadevajo v tem oziru številne evropske dežele. Prav tako predlaga, naj bi sklenili sporazum o ukrepih za olajšanje trgovine med zainteresiranimi deželami, kakor tudi uvedli prakso medsebojnega podpiranja prek ekonomske in finančne pomoči na recipročni podlagi.

Sovjetska vlada je pripravljena, da razen tega obravnava sleherni drug predlog o načelih in oblikah ekonomskega sodelovanja in izkoriščanja atomske energije v miroljubne namene.

Novo predloge v zvezi z vprašanjem izkoriščanja atomske energije v miroljubne namene in gospodarskim sodelovanjem evropskih dežel, ki jih je sovjetsko zunanje ministrstvo izročilo predstavnikom vseh zahodnoevropskih dežel v Moskvi, s katerimi vzdržuje diplomatske odnose, ter ameriške veleposlanštvu, so prav tako poslali tudi sekretariatu Evropske ekonomske komisije OZN. Na sestanku z novinarji v zunanjem ministrstvu danes popoldne je predstavnik oddelka za tisk Iljičev dejal, da prvi del sovjetske izjave poudarja, da bi ustanovitve Evroatoma in skupnega trga še poglobila razceplost med evropskimi deželami, povečala napetost med njimi in ustvarila nove zaprte skupine. V izjavi je nadalje rečeno, da že dejstvo, da bi bile članice teh dveh organizacij izključno članice Atlantske zveze, pričča o tem, da bi bila dejavnost teh organizacij izključno podrejena ciljem te Zveze. Z ustanovitvijo Evroatoma in skupnega trga bi nastala razen tega ovira za združitev Nemčije, ker bi bila Zahodna Nemčija še bolj pritegnjena v vojaške sporazume zahodnih držav.

Delegacija sovjetskih žena je na obisku v Beogradu. Na letališču jo je v petek sprejela predsednica Zveze naših ženskih društev Bosa Cvetič

Hammarškjöld odložil svoje potovanje na Bližnji vzhod

Medtem Egipčani prevzemajo civilno oblast in upravo na področju Gaze

New York, 16. marca. (Tanjug) Generalni sekretar OZN Hammarškjöld je odložil svoj odhod v Kairo, kamor bo brzkone odpotoval sredi prihodnjega tedna. Prišel bo v Kairo tedaj, ko bo menil, da bo to koristno. Eisenhower je pred dnevi dejal, da bi bil zadovoljen s sle-

hernu ureditvijo na Bližnjem vzhodu, ki bi jo dosegel Hammarškjöld. Sodiijo pa, da ima ta Eisenhowerjeva izjava delno tudi namen pripomoči k temu, da bi ameriška diplomacija laže delovala. Američani si prizadevajo doseči dvoje: prvič, da bi izraelska vlada privolila v razporeditev varnostnih sil OZN tudi na izraelski strani demarkacijske črte, drugič pa, da bi pomirili izraelsko vlado. To namerava doseči ameriška diplomacija tudi z nadaljevanjem starega programa pomoči Izraelu, napovedali pa so tudi, da se bo ta pomoč morebiti povečala. Američani si bodo prizadevali doseči svobodno plobovo za izraelske ladje vsaj po Akabskem zalivu, če že ne po Sueskem prekopu. Če bo Egipt v to privolil, bodo vplivali na Angleže in Francoze, da bi se odrekli zahtevam, da bi plačevali pristojbine za plobovo po Sueskem prekopu pol egiptovski upravi, pol pa Mednarodni banki.

premirju. Pripomnil je, da se bo kmalu vselil v poslopje, v katerem stanuje zdaj poveljnik čet OZN general Burns.

General Hasan Abdel Latif je izjavil, da se bo njegov prvi oficir za zvezo brigadni general Amil Hilmi sestal z generalom Burnsom in da bosta proučila vprašanja, ki se nanašajo na varnostne sile OZN. Potem je guvernir dejal, da je njegova vlada pripravljena nuditi mednarodnim četam pomoč, Egipt pa od teh sil nima kaj pričakovati. General Latif je imenoval dva guvernerja, polkovnika Saída Abdela Vahaba za mesti Gazo in Der el Balah ter polkovnika Barakata za Kan Džunes in Rafah.

Pravni svetovalec Hammarškjöld v Kairu

Kairo, 16. marca (Radio Kairo). Sem je davi prispel pravni svetovalec generalnega sekretarja OZN Hammarškjöldta Stavropulos. Sestal se je s Hammarškjöldovim pomočnikom Bunhom in poveljnikom varnostnih sil generalom Burnsom ter se z njima razgovarjal o pravnem položaju varnostnih sil OZN na egiptovskem ozemlju.

Kaj nameravajo Britanci z Makariosom?

London, 16. marca (Tanjug). Na sinočnji seji vodilnih članov kabineta na Downing Streetu, ki jo je vodil ministrski predsednik Macmillan, so obravnavali predlog EOKA o premirju s pogojem, da britanska vlada izpusti iz preganstva etnarha Makariosa in se začne pogajati z njim. O vladnem stališču niso ničesar objavili. Vendar današnji konservativni časniki napovedujejo pripravljenost Macmillanove vlade, da z določenimi pogoji izpusti Makariosa. V razpravi o ciprskem vprašanju v Spodnji zbornici je minister za kolonije Lennox Boyd še 19. februarja poudaril, da vlada ne misli na to, da bi osvobodila Makariosa, a je pripomnil, da bi v primeru, če bi Makarios obsodil »teroristično kampanjo na Cipru«, nastal »nov položaj«.

NENADNA SMRT TOVARIŠA MOŠE PIJADA je globoko odjeknila v svetovnem tisku

Vsi pariški časniki objavljajo na prvih straneh vesti o nenadni smrti predsednika jugoslovanske Ljudske skupščine Moše Pijada v Parizu. »Vsa Jugoslavija žaluje«. Eden najbolj priljubljenih prvakov nove Jugoslavije, preizkušeni revolucionar Moša Pijada je iznenada preminil v Parizu, kjer se je ustavljal na poti iz Londona v Beograd,« začena svoje poročilo »Franc Tireur«, ki objavlja podrobnosti o Pijadovi smrti kakor tudi daljšo biografijo o pokojniku. »Aurore« prinaša poročilo o smrti Moše Pijada na uvodnem mestu zunanje-politične strani ter objavlja tudi fotografijo. »Veliki komunistični tribun že pred vojno, preminuli predsednik jugoslovanske Skupščine je bil bližnji sodelavec maršala Tita ves čas partizanske vojne narodov Jugoslavije,« piše med drugim časnik. Komunistični »Humanité«, progresistični »Libération« in vsi ostali pariški časniki, socialistični »Populaire«, konservativni »Figaro« in tudi pariške izdaje ameriških časnikov »New Herald Tribune« in »New York Times« objavljajo poročila o smrti predsednika jugoslovanske Skupščine na prvih straneh in poudarjajo njegove zasluge za Jugoslavijo.

Londonski »Times« je v daljšem nekrologu očrtal revolucionarno in politično kariero Moše Pijada, ki je bil, kakor pravi časnik, med najstarejšimi in najbolj priljubljenimi člani Zveze komunistov Jugoslavije. »Pijade je bil videti starejši, kakor je bil v resnici,« piše »Times«, »in si je pridobil sloves »očeta« partijskega in vojaškega vodstva. Za vse je bil priljubljeni čiča. Maršal Tito mu je zaupal številne pomemb-

ni politične misije na raznih partizanskih frontah, pozneje pa je Moša Pijade odigral veliko vlogo v razvoju političnih oblik nove republike, ustanovljene po vojni. Pijade je bil močno delaven v reorganizaciji parlamentarnega življenja in pri sestavljanju vrste zakonov.«

KAJ PIŠEJO ZAHODNONEMŠKI, AVSTRIJSKI, POLJSKI IN ITALIJANSKI ČASNIKI

Vodilni zahodnonemški časniki so na prvih straneh objavili vesti o smrti in kratke biografije predsednika jugoslovanske Ljudske skupščine. Vest, ki je hudo prizadela Jugoslavijo, so objavili tudi avstrijski davišnji in popoldnevni časniki, ki poudarjajo pokojnikove zasluge za novo Jugoslavijo in objavljajo njegovo biografijo. Poljski časniki objavljajo v poročilih o smrti Moše Pijada njegove biografske podatke in poudarjajo njegovo dolgoletno revolucionarno dejavnost in prispevek k ustvarjanju nove Jugoslavije.

Vsi italijanski časniki obširno poročajo o življenju preminulega predsednika jugoslovanske Ljudske skupščine. Glasilo KP Italije »Unità«, ki objavlja biografijo in sliko Moše Pijada na prvi strani, poudarja, da so z njim »ne samo Jugoslavija, marveč vsi komunisti izgubili vrednega borca in preizkušnega voditelja, ki je vse svoje življenje posvetil stvari delavskega razreda.«

VEST O SMRTI MOŠE PIJADA SO OBJAVILE SVETOVNE AGENCIJE IN RADIJSKE POSTAJE

Svetovne agencije in radijske postaje so objavile vest o smrti Moše Pijada v prvih večernih oddajah. Posamezne agencije in radijske postaje so objavile življenjske podatke Moše Pijada in poudarile njegove zasluge in veliko vlogo v boju jugoslovanskih narodov za svobodo. Agencija AFP je objavila najpomembnejše trenutke iz življenja velikega revolucionarja in poročala o glo-

Kuame Nkrumah

Politični avtoportret predsednika nove afriške države Gane

»Kapitalizem je preveč zamočan sistem za dežele, ki so si šele nedavno priborile neodvisnost. Zato nastane potreba po izgradnji socialistične družbe v njih. Pa tudi sistem, ki sloni na socialni pravičnosti in demokratični ustavi, se lahko znajde v položaju, ko so potrebni izredni ukrepi totalitarnega značaja. Resnične svobode namreč ni moč v življenju ohraniti brez discipline. Podlaga mora biti vsekakor

še zmeraj vlada šest evropskih držav. Naš primer naj navdihne in okrepi tiste, ki še zmeraj žive pod tujo oblastjo.«

To so besede Kuame Nkrumaha, dolgoletnega vodje političnega gibanja narodov na Zlati obali, sedanjega predsednika ganske vlade, ki je te dni svečano razglasila neodvisnost dežele. V teh besedah je izražena temeljna Nkrumahova politična koncepcija.

Navesti hočemo še nekaj odlomkov iz njegove knjige »Gana«. Knjiga je izšla prav te dni in je pravzaprav politična avtobiografija Kuame Nkrumaha. V njej opisuje svojo zgodnjo mladost v neki vasici. »Moja družina je živela v miru. Prepripi so bili zelo redki. Zenske so kuhale in delale na polju, včasih pa so hodile v mesto na trg, da bi prinesle domov kaj denarja.«

Kuame Nkrumah, ministrski predsednik Gane

lojalna, poštena, delovna in odgovorna administracija, na katero se lahko nasloni stranka, ki je na krmlju. Kadar gre za obrambo, se je treba posvetovati tudi z oboroženimi silami. Neodvisnost Gane pa ne bo popolna, če ne bo povezana z osvoboditvijo ostalih področij v Afriki. Velikanski večini celine

končal študije. Doktoriral je iz filozofije na univerzi v Pensilvaniji. Ves čas, ko je študiral, pa je aktivno sodeloval v osvobodilnem gibanju narodov Zlate obale.

»Pridno sem proučeval vprašanje organizacije,« piše Nkrumah. »Vedel sem, da bo vsak program za ureditev kolonialnega vprašanja odvisen od organizacije. Prizadeval sem si, da bi našel formulo, ki bi omogočila ureditev vsega kolonialnega vprašanja in problema imperializma. Prelbiral sem dela Hegla, Karla Marxa, Engelsa, Lenina in Mazzinija. Ta dela so zelo vplivala na moje revolucionarne ideje in na moje delo. Zlasti globok vtis so napravile name ideje Marxa in Lenina, ker sem čutil, da pomeni uporaba njune teorije ureditev teh problemov.«

Leta 1945 je Nkrumah odpotoval v London, kjer je postal sekretar Zahodnoafriškega sekretariata, organizacije, ki je delala za osvoboditev zahodnoafriških področij. Dve leti pozneje je odpotoval v Akro. Tam so mu ponudili položaj generalnega sekretarja »Združene konvencije Zlate obale«, takrat glavne nacionalne organizacije. Novi sekretar je takoj spoznal, da so dozoreli pogoji za odločnejše gibanje.

Narodna stranka je začela leta 1950 pozitivne akcije, a brez nasilja in na temeljih sodelovanja. Angleški guvernir Zlate obale in minister za kolonije sta opozorila Nkrumaha, da bo treba napraviti v deželi red. Angleške oblasti so Nkrumaha potem zaprle in uveljavile novo ustavo. Na splošnih volitvah je Narodna stranka zmagala z ogromno večino in Nkrumah so izpustili. Postal je predsednik vlade. Sam guvernir je takrat rekel: »To je za vas veliki dan. To je uspešen zaključek tistega, za kar ste se osebno borili.«

»To je uspešen zaključek tistega, za kar smo se borili vsi,« ga je Nkrumah po pravil.

VREMENSKA NAPOVED

za nedeljo, 17. marca
Precej oblačno; jutranje temperature med +1 in +3, v Primorju 6, najvišje dnevne temperature med 10 in 15 stopinjami Celzija.

STANJE VREMENA

Atlantske frontalne murgine so zajele Karpate in s pomikajo proti jugu ter alabija. Nad Zahodno Evropo dotekajo v višinah tople zračne mase.

OB UMIKU BRITANCEV IZ JORDANIJE

Dežela črnih šotorov

na pragu svojega novega — gospodarskega razvoja

V »Deželi črnih gora«, tako je neki Nemec pred vojno predstavil deželo onkraj »črnega jezera. Morda je pretiraval, da bi zbudil s svojo knjigo več zanimanja, ali pa je hotel dati turški obliki »Karadag« bolj poetično obliko. Vsekakor pa so Američani zadeli v črno, ko so za hašemitsko kraljevino Jordanijo iznašli kaj značilno označbo: »Blacktent Bedouin kingdom«, po naše, Dežela črnih šotorov.

Seveda je to le simbolično, saj je Jordanija v zadnjih letih dosegla tako velik napredek kot le malokatera arabska država. Črni šotori, ki dajejo značilni ton z rdečo zemljo prekriti pustinji, so resda značilni za deželo, toda zdaj ko si je Jordanija že zagotovila svoje mesto v arabskem svetu, bo treba stare pojme o njej le popraviti.

Po najnovejših poročilih Jordanija ne bo več vezana na Anglijo niti vojsko. Politično pa je bila zadnja leta, zlasti odkar je moral Glubb paša iz Amana, itak bližja Arabski ligi kot pa Foreign Officeu.

Vendar pa se s tem priroda v Jordaniji ne bo čez noč spremenila. Še manj zgodovina. Le počasi se bo in, če bo prestala vse preizkušnje ter si priborila ugled v arabskem svetu, mesto že ima, zdaj ga je treba še opravičiti.

Jordanija je namreč puščavska dežela. Pet šestin zavzemajo puščavska tla, ena je plodna. Ni čuda, če nekdo Jordanije sploh ni bilo. Pač, v svetovisemskih časih, saj se je ondo širilo kraljestvo Edom, nekoliko severneje pa Moab, toda današnja Jordanija se na to tradicijo ne more sklicevati.

Jordanija je torej še mlada država. Uradno je hašemitska kraljevina. Hašemitski vladarji so prišli na arabski sever šele po prvi vojni, ko jih je Ibn Saud pregnal iz »svetih« kraljev in razpršil po arabskih deželah. Morda Churchill nekoliko pretirava, ko pravi, da je ob koncu prve svetovne vojne odtrgal od Otomanskega kraljestva kos zemlje v obliki lakta in ga nekera popoldne v Jeruzalemu, izročil emirju Abdulahu, kot nagrado za usluge Veliki Britaniji. Tako je dobil Abdulah v fevd prostrano ozemlje, za katerega se pod Turki nihče ni brigal. Jordanija je torej država brez zgodovine, brez tradicije, brez univerze in tudi brez verskih središč — mošej. V bistvu umetna tvorba. Takšno usodo ima tudi Pakistan.

Kako vse bolj bogato tradicijo imajo ostale arabske države! Irak s ponosom gleda na babilonsko in kaldejsko civilizacijo, na Abaside, na Haruna al Rašida, Sirija na civilizacijo Asirije, na Omajade, na Saladina, Egiptčani na svojo predislamsko civilizacijo in na veliki vzpon, ki ga je Egipt dosegel v zadnjih generacijah, ki so ga napravile za Piemont arabskega sveta. Tudi arabske dežele v Severni Afriki imajo svoje mesto v zgodovini in celo Saudijska Arabija ni brez tradicij, brez zgodovine. Pestra in najbolj razgibana je bila zgodovina Palestine, ki o njej še danes

ni rešena pravda, kdo ima več pravice do te svetopisemske dežele: Zidje ali Arabci. Eni kot drugi navajajo tehtne argumente. Publicist John Gunther je zbral v svoji knjigi: »Inside Asia« vse zgodovinske, zemljepisne in ekonomske argumente pro et contra, a ni prišel do jasnega zaključka.

Jordanija je začela kaj skromno. Na prvih kartah, ki so se pojavile v Evropi, je bilo vzhodno od Mrtvega morja zapisano skromno ime: Emirat Kerak. Pozneje so v Londonu — po zgledu Rimljanov, ki so ločili Galijo v Transpadano in Cispadano — skonstruirali drug pojem:

Aman

Transjordanijo, deželo onkraj Jordana. Bila pa je še vedno le emirat, po naše kneževina, Aman, bivši Hamon, pa arabsko naselje, v katerem je bilo vse polno — Cerkezov.

Sele po drugi svetovni vojni, ko se je bivši emirat razširil tudi na palestinsko stran in zajel Samarijo in Judejo z delom Jeruzalema, Betlehemom in Hebronom, so v Amanu zbrsali s svojih napisov Transjordanijo in zapisali: Hašemitska kraljevina Jordanija. S tem so nemara hoteli reči, da dežela ni zgolj zemljepisna, marveč politična tvorba.

Jordanija v tem ni bila prva na svetu. Ze pred drugo svetovno vojno je Ibn Saud preimenoval dotedanjo kneževino Nedž v Saudijsko Arabijo. Lani pa so v Karadžiju preimenovali Pakistan v »Muslimansko republiko Pakistan«.

Jordanija je torej mlada država. Ni čuda, če se je v zadnjih letih večkrat znašla v središču vetrovnega sistema, ki je pred leti zajel ves Blžnji vzhod. V Jordanijo vdoro od časa do časa močni vetrovi iz Egipta, Saudijske Arabije pa tudi iz Sirije. Zlasti iz Egipta so vztrajni.

Z nasprotni strani pa prodirajo struje tudi iz Iraka, druge hašemitske države. Posebno lani, ko so Izraelci vdrl v Egipt, je kazalo, da bo Irak izrinil Naserjev vpliv iz te dežele. Z zahodnega kvadranta pa je pritisкала Anglija — njen dotedanji varuh in finančnik.

Zdaj se je ta dolgoletna igra končala. Anglija je morala prvoiliti v umik svojih čet iz Jordanije.

Jordanija bo torej kmalu popoln gospodar v svoji lastni hiši. V šestih mesecih bo zadnji angleški vojak zapustil Akabo, najvažnejše angleško oporišče v Jordaniji. Le-ta bo prejela odslej pomoč od arabskih držav samih.

Taka rešitev je popolnoma v skladu z značajem, pa tudi s potrebami te mlade države. Jordanija je namreč praktično brez pomembnejših surovin, brez industrije, brez zaledja, brez velike mednarodne trgovine, brez tistih sredstev — denarnih zavodov, eksportnih organizacij, transportnih naprav, ki dajejo tako velik pomen lukam, kot so Bejrut, Aleksandrija, Port Said itd.

Jordanija je v bistvu še vedno puščavska dežela, ki je vse svoje napore osredila na to, da se je izkopal iz svoje politične odvisnosti, zato je gospodarsko še popolnoma nerazvita. Med državnimi tako imenovanega plodnega polmeseca se je morala najbolj trdo boriti za svojo neodvisnost. Irak je postal neodvisen, seveda formalno, že 1932. leta, Egipt štiri leta pozneje, Izrael pa 1948. Jordanija pa je šele na pragu svojega razvoja. Se lani je imel tam prvo besedo britanski prokonzul — Glubb paša, sedaj pa lahko uživa bivši angleški general le še v londonskem spleenu. »To je najsmrečnejši trenutek v mojem življenju«, je izjavil predsednik jordanske vlade, ko je podpisal sporazum o umiku angleških čet iz Jordanije. S tem se je zaključilo celo razdobje dosedanjih anglo-jordanskih odnosov.

Ce izvzamemo nekatere kneževine na jugu Arabije, so sedaj

britanske čete le še v Iraku in Libiji. V Iraku formalno, v Libiji pa baje zato, da se ne bi v bivši italijanski koloniji uveljavil egiptski vpliv.

Ko se je zdaj končala dolgoletna borba za nacionalno neodvisnost, bo Jordanija morala osrediti vse napore na svoj gospodarski razvoj. Velike vloge v arabskem političnem razvoju ne bo igrala. Toda svojo vlogo bo izpolnila, če bo šla v korak z ostalimi arabskimi deželami.

M. O.

Po zadnjem potresu v Tesaliji. — Grška kmetica razkopava razdejano hišo

PO VOLITVAH V TAJSKI

Prerivanje generalov v daljni »deželi smehljaja«

Po prvih volitvah, ki so jih razpisali v Tajski (Siamu) na podlagi zakona o svobodnem delovanju političnih strank, smo brali namesto pričakovanih volilnih izidov čisto drugačne vesti. Najprej so objavili, da je opozicija protestirala proti ponarejanju podatkov o izidih volitev in demonstracijah v Bangkoku proti samim nepravilnostim na volitvah ter zahtevali, naj jih razveljavijo in znova razpišejo. Nato je vlada objavila, da so protidržavni elementi pripravljali prevrat in da so hoteli vreči vlado ter je razglasila obsedno stanje.

Razlogov za nezadovoljstvo s sedanjim položajem je več. Agrarno vprašanje še ni urejeno — največ zemlje je še vedno v rokah veleposesnikov. Neposred-

ni proizvajalci pa tudi država ne dobe skoraj nič od dobička, ki ga daje izvoz osnovnih proizvodov iz Tajske: riža, lesa tikve, gume in kositra. Dobiček imajo veliki izvozniki in visoki funkcionarji.

Tajska je ena izmed treh azijskih dežel, ki so članice SEATO, Zahodne zveze za jugovzhodno Azijo, ki ima tudi svoje središče v Bangkoku. To je hkrati ena redkih azijskih dežel, ki ni navezala diplomatskih stikov s Kitajsko. Zunanja politika se sploh dokaj pogosto razhaja z bandunško politiko ostalih azijskih dežel.

Budistično svetišče v Bangkoku

Pričakovati je bilo, da bodo pomenile minule volitve pozitiven korak v razvojni poti dežele, ker so sledile obdobju, v katerem je nastala v Tajski vrsta sprememb, ki so jih ugodno sprejeli tako v deželi sami kot drugod v Aziji. To je bilo obdobje, v katerem je ministrski predsednik Pibul Son-

gram — sicer počasi in previdno — uveljavljal svojo napovedano politiko demokratizacije. Prvikrat je bilo dovoljeno delovanje političnih strank. Dovoljena so bila javna zborovanja in tisk je dobil več svobode. V dobrih meri so omejitve vsemogočnosti policije, ki je bila v Tajski po številu skoraj enaka vojski, po svoji oborožitvi pa je imela celo takšno »neklasično« policijsko orožje, kot so letala, tanki in celo manjše vojsne ladje. Uveljavili so tudi nekatere ukrepe proti korupciji v državnem aparatu. Tudi v zunanji politiki je začelo kazati na bolje.

Pred volitvami politični opozovalci niso dvomili o tem, da bo vladna stranka na njih zmogala. Vrenje, ki je nastalo po volitvah, pa lahko samo pove, da so volitve potekale drugače, kakor so pričakovali.

Sedanja vladna skupina, ki je prišla na oblast po državnem udaru 1949, je sestavljena iz dveh glavnih sil: vojske in policije. Vodja »vojaške frakcije« je general Sarit, komandant vojske, vodja »policijske« pa general Fao, generalni direktor policije. Med obema so bila in so še znatna nasprotja. Maršal Pibul je bil tisti, ki ju je družil, hkrati pa je spretno izkoriščal nasprotja med njima, tako da je utrjeval svoj lastni položaj.

Čeprav so vesti, ki prihajajo zdaj iz Tajske, zelo skope, bi lahko dejstvo, da je poveljstvo nad vsemi oboroženimi silami v deželi prevzel general Sarit, pomenilo, da je Sarit izkoristil potrebo, da z enim samim močnim udarcem utrdi položaj vlade nasproti opoziciji, hkrati tudi v to, da je uničil vpliv svojega vladnega nasprotnika znotraj vladne skupine. Nekateri opozovalci pa mislijo, da dejstvo, da je vrhovno poveljstvo nad oboroženimi silami prevzel general Sarit, ne pa maršal Pibul, ki je hkrati predsednik vlade in obrambni minister, pričra o tem, da je Sarit utrdil svoj položaj ne samo nasproti generalu Fau, marveč tudi nasproti Pibulu samemu. S. V.

Letaki na Cipru

Vtem ko so zadržali 19-letnemu Evagorasu Palkaridesu vrvi okrog vratu, so njegovi vrstniki na koloskih delih po ciprskih mestih letake z Digenisovim podpisom. Bolest in gnev ob smrti mladega ciprskega patriota sta spremljala ponudbo EOKA za premirje. Stvarnost, ki je moreča ko da se prepleta s hrepenenjem po bodočnosti, obetajoči lepše čase. Vodja ciprskega osvobodilnega gibanja ponuja prenehanje vseh operacij »v trenutku, ko bo etnarh Makarios izpuščen«.

Podobno potezo je napravila EOKA lani v avgustu, a je naletela na gluha ušesa spriču Hardingovega ultimata, naj ciprski uporniki odlože orožje. Zato opazovalci ciprskih dogodkov primerjajo sedanjo in prejšnjo ponudbo in vidijo v njej nov odtенок, po katerem se razlikuje od lanske. Vtem ko je EOKA zahtevala Makariosovo osvoboditev, zahteva zdaj, naj ga izpuste. Na podlagi tega opazovalci sklepajo, da EOKA morda želi, da bi prepeljali Makariosa iz izgnanstva na Sejšelskih otokih v London ali na Maito, kjer bi se lahko nadaljevala pogajanja z angleškimi oblastmi. Takšip je morda samovoljen, bistvo pa ostane slej ko prej v pogajanjih. Zanje pa je potrebna obojestranska pripravljenost.

Ce že primerjamo prvo ponudbo z drugo, tedaj je treba reči se to, da je angleška javnost lansko ponudbo presojala kot znak slabosti EOKA in da je zato sledil Hardingov ultimatum. Tudi tokrat presojajo ponudbo približno tako (vodja turške skupnosti na Cipru je izjavil, da pomeni letak nadaljnji dokaz, da je Grivas — njegov psevdonim je Digenis — sam spo-

znal, da je njegova organizacija v temeljih omajana«). Toda ponudba je prišla v trenutku, ko tudi na angleški strani izražajo pripravljenost, da bi opustili sovražnost. Allan Noble v Spodnjem domu in guvernerr Harding v uradnem poročilu sta poudarila, da »bodo pozdravili sleherni ukrep za trajno prenehanje sedanjih spopadov«.

Nadaljujmo primerjavo. Lani v avgustu so si lahko Angleži utvarjali, da bodo lahko s silo odzvali svoje pozicije na Cipru, ki naj bi, kakor so pokazali poznejši dogodki, koristile njihovim načrtom na Blžnjem vzhodu. Kmalu pa se je pokazalo, da so njihovi nadaljnji boji na Cipru zaman. Prišel je še zlom napada na Egipt. In vse to zdaj nedvomno vpliva na London, da čedalje bolj realno obravnava ciprsko vprašanje in skuša s pogajanimi najti pravi izhod iz sedanjega položaja, kar mu nalaga tudi resolucija Generalne skupščine. Položaj se torej razlikuje od lanskega in čeprav je resolucija dopustila različne razlage v Londonu in Atenah, vendar vendar predstavniki Cipra v vseh primerih za obveznega partnerja, katerega kvalifikacije Angleži priznavajo. »Ce je treba pogajanja nadaljevati, kakor je Generalna skupščina OZN soglasno priporočila«, pravi londonski »Times«, »bi to pomenilo, da mora etnarh Makarios tako ali drugače sodelovati v njih«.

Mar ponudba EOKA za premirje, in angleška pripravljenost, da bi sovražnost prenehala, ne podpirata perspektive za takšna pogajanja, ki bi omogočila, da bi premagali težavno stvarnost, katere področnost je sama usmrtila mladega Ciprčana Palkaridesa? D. Tr.

Mala agrarna reforma

Provincia Reggio Calabria (pokrajina — regione-Calabria je namreč razbita na tri province) že leta, natančneje desetletja drži več žalostnih prvenstev, med njimi tudi to, da je agrarna reforma najbolj počilo zajela te revne kraje. Čeravno je to dejstvo za marsikaj značilno, vendar

JANKO JERI

Vino, kruh in nepismenost

bi bilo napačno soditi s tem merilom ostale province, oziroma pokrajine Juga, »mezzogiorno«, kakor ga v Italiji splošno imenujejo.

Gre za tako imenovano »malo agrarno reformo«, zakon, ki ga

je parlament odobril pred 7 leti (21. oktobra 1950) in ki je predvideval za razlastitev okoli 700 tisoč hektarov, v glavnem neobdelane veleposesniške zemlje. Dosej so razdelili okoli 600 tisoč hektarov med nekaj manj kot 100 tisoč kmečkih družin.

Namenoma sem pregledal parlamentarne zapiske ob sprejemu tega načrta in se podrobneje ustavljam pri govorih predstavnikov vladnih strank, med katerimi so mnogi poudarjali, da je to šele začetek široko zasnovanega načrta, da pa je treba ukrepati previdno in oprežno, češ da bi sleherni nepremišljenost in zale-

tavost utegnili kvarno vplivati na višino kmetijske proizvodnje. Danes na na dlani (nedavna razprava o agrarnih pogodbah v parlamentu je to nazorno potrdila), da je bilo sklicevanje na »previdnost in opreznost« samo izgovor, ki naj bi omilil grozice nezadovoljstvo množice revnih kmetov in s tem odbil ost sponatnemu gibanju, ki se je posebno razmahnilo v letih od 1947 do 1950. Za ilustracijo pogumnosti, ogorčenosti in vztrajnosti tega gibanja naj omenim nekaj števil, ki govore bolj prepričljivo kot »dramatizirane zgodbe«: 80 mrtvih, preko 5 tisoč ranjenih v spopadih s policijo, nad 100 tisoč aretiranih itd. Ta krvava triletna bilanca »borbe za zemljo« je prisilila vladajoče meščanske stranke k popuščanju, ki ga je nedvomno v veliki meri narekoval strah pred še hušjo eksplozijo.

Prav zavoljo vsega tega se mi zdi, da bo sedanja vladna agrarna politika, ki ji dajejo ston demokratizirana veleposesniška desnica in liberalci (ki bi jim že dlje časa mnogo bolj ustrezal naziv — konservativci), kolikor se bo v tej smeri nadaljevala, slej ko prej pripeljala do takih, nemara pa še množičnejših izbruhov, kakršni so se vrstili od leta 1947 do 1950.

Kalabrijski ribič s svojo lovjo na trgu v Reggio. (leva slika)

Kroštnjar v avtu, ki ponuja kemične svinčnike za mal denar.

Kalabrijske statistike

S tem kratkim skokom v »splošno agrarno problematiko« se nisem nameraval izogniti obljubi, da bom poizkušal izpeljati kratko obrobno anketo o razmerah v Reggio. Naj se najprej opravičim: »statistični jezik« je nemara nekoličan sub, neprilvačen, za nekatere tudi dolgočasen, vendar tisti, ki ume brati »med vrsticami«, najde v njem obilo gradiva za razmišljanje, nič manj kot ob še tako subtilno opisanem dogodku.

Omejen prostor, pa tudi »okvir teh beležk« ne dopuščata, da bi »spogledali v vse kote« in si tako ustvarili zares vsestransko

podobo o vsakdanjem življenju in nadlogah 600 tisoč prebivalcev te najbolj južne province Apennin-kega polotoka. Mimogrede sem se namreč spomnil na pedantno temeljitost ankete, ki jo je Danilo Dolci (še vedno sedi v zaporu zaradi svojih akcij v pomoč brezposelnim) izvedel v Palermo in z obdobjem vredno vestnosti vse: od potrpežljivostjo razčlenil vse: od mezd in cen do stanovanjskih, kulturnih in zdravstvenih razmer. Tako delo pač že terja studij, vendar mi je uspelo nabrati kopicico značilnih podatkov, pri čem sem dajal prednost »uradnim številkam«, da bi se že vna-nej zavaroval proti kakršnemu-koli očitku pristranosti.

Reggio je danes najbolj »poljedelska provinca«, kakor je bil leta 1871. Nesmisel, hote ugovarjati, saj, denimo, pred 56 leti nihče ni pričakoval, da bo kočijo tako naglo izpodrinil avtomobil. Toda: leta 1871 se je v provinci ukvarjalo s kmetijstvom 45% prebivalstva, danes pa skoraj 70%. Ta porast bolj kot vse drugo pričra o nazadovanju, saj je v istem času izgubila Italija značaj pretežno poljedelske države. Naj zaokrožim to splošno sliko z dejstvom, da je dobrih 10% »prebivalstva« zaposlenih v industriji, medtem ko znaša italijansko povprečje 34%, v Severni Italiji pa celo 58%.

Tu je iskati odgovor, čemu je ta provinca na »žalostnem dnu« vseh italijanskih statistik, zakaj ima toliko »nesrečnih prvenstev«.

(Dalje prihodnjé)

UPRAVIČENO VPRAŠANJE OB DOBRI STVARI:

Obrtni ki, vam ne bo žal?

V trboveljskem okraju se je komaj dobra tretjina obrtnikov prijavila v socialno zavarovanje

Cevrav je okrajna obrtna zbornica v zadnjih mesecih vzorno poskrbela za to, da bi po vsem trboveljskem okraju bili vsi zasebni obrtniki podrobno poučeni o socialnem zavarovanju oziroma o ustanovitvi skladov vzajemne samopomoči, kaže, da gre ta stvar le stežka in počasi od rok. V posameznih občinah so pododbori obrtne zbornice sklicali številna posvetovanja, na katerih so funkcionarji okrajne ali celo republiške obrtne zbornice razlagali pomen zavarovanja zasebnih obrtnikov. Ničče izmed obrtnikov ne bo mogel reči, da ni bilo storjeno prav vse, da bi obrtniki ne vedeli za stvar, ki si jo obrtništvo želi že desetletja in s katero bo na mah rešeno eno izmed vprašanj, ki obrtnike obdružuje.

IZKUŠNJE PRVEGA LETA POUČEVANJA GOSPODARSTVA V GORIŠKIH OSEMLETKAH IN NIŽJIH GIMNAZIJAH

Sredstva za praktično delo

Občinski ljudski odbori bodo letos prispevali od 200 do 300 tisoč dinarjev za nakup štedilnikov, posode in drugih pripomočkov za nazoren pouk domačega gospodarstva

Pogreb Franca Tržana

V petek popoldne so Trbovelje spremljali na zadnji poti tov. Franca Tržana dolgoletnega zaslužnega borca za pravice delovnega človeka. Pokojnik je bil v svojem delu za socializem zlasti vnet kulturno prenovitelj delavcev in je kot dolgoletni član DPU v Svobode v Trboveljah z maršalnim odlikovanjem in je kot dolgotrajni vodja urvisval delavskega kultura. Potem ko je bil po svojem dolgem delu pri premoženju in zaslužni pokojnik, je zastavil vse svoje sposobnosti zlasti za napredek regijske upokojencev v Trboveljah in v sosednjih revirih. V zadnjem času je bil tudi predsednik okrajnega odbora Društva upokojencev.

Več izletov v naravo

Razveseljuje, da se je število članstva v Ptujskopoljski kmetijsko-šolski organizaciji povečalo na 167 članov. Število družin pa je poraslo od 18 na 23. Okrajni odbor je organiziral lani tovarniško taborjenje v Rovinju. Potovanja po Jugoslaviji se je udeležilo 110 članov v štirih izletih. Po podatkih je lani letovalo 75% vsega članstva, kar je nedvomno lepo število.

Spomladanska setev v polnem razmahu

Letošnja zgodnja pomlad je tudi v mozkarski občini pospešila spomladansko setev. Tako vidimo že nekaj dni na njivah zlasti v nižinskih krajih kmetje, ki pridno orjejo in sejejo. Kmetijske zadruge so kmetovalcem pravčasno preskrbele potrebna semena in vnetna gnojila. Zadruge so zlasti preskrbele dober semenski krompir in lani oves. Računajo, da bodo semenski krompir posedali na površini več kot 40 hektarov. Po zbranih podatkih bodo na področju mozkarske občine letos porabili več kot 38 vakonov umetnih gnojil ali enkrat več kot lani. Kmetijske zadruge so tudi pravčasno popravile in uredile svoj strojni park. Zaradi previsokih cen strojnih uslugam pa so strojni park pri spomladanski setvi slabo izkoristili. Kmetije se pri setvi v glavnem poslužujejo vprežne živine, čeprav gre počasneje. Le-te je na terenu dovolj in je cenjeja kot strojne usluge.

V Koprno bodo ustanovili prosvetni servis in koncertno poslovalnico

Na plenarni seji okrajnega sveta Svobode in prosvetnih društev v Koprno so se podrobno pomenili o letošnjih nalozah. Med drugim so sklenili ustanoviti ljudsko-prosvetni servis in koncertno poslovalnico zlasti v Koprni. Tega bodo letošnji načrtovano postavili pevske zbornice in druge skupine. Ob pomoči gledališča za Slovensko Primorje bodo organizirali tečaj za režiserje, v načrtu pa imajo tudi tečaj za knjižničarje. Letos bodo prosvetna društva in Svobode sodelovale na kulturno-umetniškem festivalu v Piranu ter pri vseh proslavah ob 10-letnici priključitve Slovenskega Primorja k domovini.

Kratke s Koprskega

Zaradi neprevidevnega ravnanja z italijansko obno bomo se je hudo ponesrečil početni Alojz Cuk iz Knežaka pri Ilirski Bistrici. Med odvijanjem mu je bomba eksplozivna in mu odtrgala desno roko v zapestju. Pri vasi Neverke je požar uničil okrog 50 hektarov pašnikov in gozdov, od tega 8 hektarov mladega borovega nasada. Skodlo cenijo na več milijonov dinarjev. Gasilcem in vojakom se je posrečilo s skrajnim požarovalnostjo požar zaječiti. Menijo, da je vzrok na gasilcu neprevidevnemu ravnanju z ognjem. Gozdni požari so izbruhnili še dni tudi na nekaterih drugih področjih Krasia in Slovenske Istre. V zvezi s tem opozarjajo pristojni organi na previdno ravnanje s cigaretami ogorki in z ognjem, kar je nevarnost požarov v spomladanskem vetrovnem vremenu zelo velika. Ribiči podjetja Ribič v Piranu so pred dnevi ujeli tri vagone ciplice. Te vrste rib se pojavljajo vsako leto v velikih množinah v piranskem zalivu. Po navadi konče februarja. Letos se je ulov nekoliko zmanjšal. Našim oblastem se je pred dnevi prijavil 30-letni italijanski človek Piero Tolo, ki se je lani izselil iz Koprna v Trst. Izjavil je, da v Italiji ni mogel dobiti ustreznih zaposlitve. Skušal se je preživljati z ribolovom, vendar se zaradi visoke cene bencina opustil.

in da so le redki, ki jim takšno »osebno zavarovanje« resnično tudi uspe. Nekateri obrtniki pa so morda celo prezrli, da jim zavarovanje v določenem smislu prinaša tudi ugodnosti pri obdavčitvi, saj se jim namreč vplačani prispevki priznajo kot postavka, ki ne šteje v čisti dohodek. Upoštevati pa bo tudi treba, da posledice občne ne bodo voljne nositi stroškov za zdravljenje, ker je sedaj dokončno urejeno vprašanje zavarovanja obrtnikov.

Zaradi zdravljenja so že sklenjene pogodbe z zdravstvenimi ustanovami. Vsak obrtnik bo lahko šel k zdravniku zdravstvenega zavoda, in sicer po lastni izbiri zdravnikov, ki ordinirajo v ambulantah zdravstvenih domov v okraju. (2)

učenec. H gospodinjstvem centru bosta namreč sodili tudi pralnica in kemična čistilnica, ki bosta lahko zapolnili občutno vrzel v tovrstni obrti. Okrajni in občinski ljudski odbori po svojih močeh gmotno pomagajo, da bi pri poučevanju domačega gospodarstva dosegli čimveč uspeha. V letošnjih proračunih bodo občine določile od 200 do 300 tisoč dinarjev za nakup štedilnikov, posode in drugih pripomočkov za nazoren pouk. Pristojni republiški organi skrbno spremljajo izkušnje pri poučevanju domačega gospodarstva v goriškem okraju, da bi jih lahko izkoristili prihodnje leto, ko bo ta predmet z uveljavljenjem šolske reforme postal obvezen v vsej Sloveniji. M. D.

Iz Šmartnega ob Paki

V sklopu Ljudske tehnike v Šmartnem ob Paki deluje tudi avtomobilski klub. Ta je organiziral tromesečni tečaj za soferje amaterje. Vanj se je vpisalo 42 članov, ki redno obiskujejo tečaj. Vodstvo tečaja je v rokah agilnega člana Rudija Hramca, ki posveča prosti čas temu delu. V društvu deluje tudi foto-krožek. Upamo, da se nam bo sedaj vendarle posrečilo priti do lepših razglednic, ki bodo prikazovale lepote našega kraja. Saj je po njih veliko povpraševanje.

Kmetijska zadruga je dobavila za spomladansko sezono za svoje člane 194 ton različnih vrst umetnih gnojil, predvsem kalakmonsalpetera, kalijeve soli, Tomaževce žlindre, superfosfata in drugih. Različnih semen pa nekaj nad 4 tone. Za zatiranje raznih škodljivcev pa še 4 tone zaščitnih sredstev. Vse zgoraj naštetje količine so že dobavljene in večinoma razprodane. Izgleda, da bo treba nekatere vrste umetnih gnojil še naknadno naročiti. Naročenih pa je tudi 500 piščancev, deset plemenitih svinj in trile merjasol. Razveseljuje, da se naši ljudje zmeraj bolj zanimajo za dvig hektarskega donosa, ki koristi v prvi vrsti njim samim, pa seveda tudi naši skupnosti.

TD »Partizan« od zadnjega občnega zbranja nima svojega upravnega odbora. Oni, ki so bili izvoljeni, niso prišli niti na prvo niti na drugo sejo, ki sta bili sklicani zato, da bi se upravni odbor lahko konstituiral. Le nekaj izjem se je odzvalo vabilu, žal pa vpravitih ni bilo, ki bi bili prvi poklicani, da to store. Sprašujemo se, kje so vzroki temu stanju. Morda je kriva prevelika občutljivost nekaterih, mogoče želja po bolj laгодnem mirnem življenju? Kljub vsemu pa nam mislimo, da bo treba brez ozira na levo in desno prijeti krepko za delo, saj bo to v korist nam samim, posebno pa še naši mladini, ki jo ne smemo pustiti ne da bi se športno udeleževala.

PTUJSKOPOLJSKI KMETI IMA BESEDO

Slavospev blagodejnemu prahu

Prah... Le malokdaj se sliši, da bi kmetje na Ptujskem polju rekli umetno gnojilo. Vedno govore o prahu in prašenju. Zdad sklepajo z zadrugami pogodbe za prah in seme. Da bo krompirja več in da bodo travniki bolj zeleni in sočni.

Janez Obrhan: Sklenil bom pogodbo... To je ugodno za nas... Če nič ne prašiš, pol manj pridelatš...

Janez Obrhan šele štiri leta gospodari na svoji domačiji v Markovcih. Nekateri nevoščljivi sovaščani pravijo, da ima celega hudiča, pa nima nič več zemlje kot drugi. Le pridelava več, precej več. Lani je imel najlepši in najdebelejši krompir. To pot ne bo držal strani ljudski pregovor, da ima neumen kmet debel krompir... Janez Obrhan je spoznal vrednost umetnih gnojil in umnega, sodobnega kmetovanja. Sam pravi, da je treba delati tudi z glavo, ne samo z rokami. Prisel sem k njemu z namenom, da bi ga vprašal, kako sodi o pogodbah, ki jih sklepajo kmetje z zadrugami za umetna gnojila in seme. Pa mi je povedal še več, kot sem ga vprašal.

NE BOJIM SE GLEDE TEGA...

»Se niso prišli s pogodbo,« mi je rekel. »V Bukovcih so ono nedeljo že sklepali. Seveda bom sklenil pogodbo, saj je to zelo ugodno za nas. Ne bojim se glede tega, čeprav se nekateri bojijo, da bodo z večjim pridelkom krompirja tudi cene jeseni padle in homo tako udarjeni... Janez sem vzel že tisoč kilogramov prahu in jih bom vzel še tisoč. Vem, da se izplača. Ne samo pri

VSJ BI LAHKO IMELI DOBRO ZIVINO Tako sva prišla na živinorejo. »Vidite, uvažajo rodovniško živino, jaz pa pravim, da jo imamo mi sami, samo pri gobcu ji ne gre dobro in zato tudi mleka ni. Doma je treba dovolj krme in prave prehrane živine. Jaz zmeraj kupujem kostno moko, ker žival rabi beljakovine. Nekateri pa se čudijo, da krave žro cunjno, no, in to je zavoljo tega, ker ni prav hranjena. Močna krmila pa se ne splašajo, če imat doma silos. Tudi kosit je treba znati. Lani sem pokosil ob prvi vročini, enkrat obrnil in zvečer odpeljal, pa ni šlo cvetje stran. Seveda, tam kjer ni ne gnojijo travnika, morajo kositi, ko trava že odcvete. Jaz v mojem hlevu kidam pozimi enkrat na dan, poleti pa dvakrat. Tudi odprto pustim, da ima žival zrak. So pa ljudje, ki se spravijo kidač dvakrat na teden in imajo vso zimo hlev zaprt. Potem ni čudno, da žival ni taka, kot bi morala biti. Po mojem bi

SPORT IN TELESNA VZGOJA

Tri druga mesta: Ann Haydon

KONČANO JE SVETOVNO NAMIZNOTENIŠKO PRVENSTVO

»Dežela vzhajajočega sonca« najbolj uspešna tudi v srcu Evrope

Stockholm, 16. marca. (Tanjug). Sinoci je bilo končano XXIV. namiznoteniško svetovno prvenstvo. Na sporedu so bile zadnje borbe — finale, v katerih so imeli največ uspeha Japonci, ki so razen obeh naslovov v konkurenci moških in ženskih reprezentanc osvojili še tri naslove pri posameznikih in dvojicah. V medsebojnem obračunu dveh svetovnih prvakov, Ogimure in Tanaka, je bil tokrat boljši Tanaka, ki je zmagal s 3:0 (21:11, 21:16, 21:19). Japonci so bili uspešni tudi pri ženskah. Mlada, 18-letna, Angležinja Ann Haydon se je borila z vsimi močmi, pravo tako na njena nasprotnica Japonka Eguchi. Zmaga je nihala zdaj na eno, zdaj na drugo stran. Dva niza sta bila končana na razliki, tretji in peti pa z 21:19. Poročevalci pravijo, da je bila to najbolj razburljiva finalna igra na letošnjem svetovnem prvenstvu. Rezultat: Eguchi — Haydon 3:2 (21:14, 21:22, 19:21, 21:25, 21:19).

DRŽAVNO ŠAHOVSKO PRVENSTVO Rekord v dolžini Puc je po 100 potezah premagal Djuraševića Sombor, 16. marca. V XVIII. kolu so bili doseženi razen treh remijev, o katerih smo poročali že večkrat, naslednji rezultati: Djurašević — Vučković remi, Tot — Bogdanović remi, Rakic — Puc remi, Ivkov — Karakaljić remi. V nadaljevanju prekinjenih partij od XVI. do XVIII. kola so bili doseženi tle rezultati: Djurašević — Puc 0:1 (100 potez, XVI. kolo), Kozomara — Ivkov 0:1 (brez nadaljevanja, XVII. kolo), Vuković — Cuderman remi (88, XVIII. kolo), Smailbegović — Kozomara remi (70, XVIII. kolo). Ponovno sta bili prekinjeni partiji Udovčić — Nedeljković in Janošević — Marič. Današnje popoldne odigrali še vae preostale prekinjene partije, in sicer Nedeljković — Gilgorič, Udovčić — Nedeljković in Janošević — Marič.

Posvetovanje o aktualnih telesnovzgojnih vprašanjih celjskega okraja Celje, 16. marca. — Večera so se v Celju posvetovali o aktualnih telesnovzgojnih vprašanjih celjskega okraja. Obravnavali so tudi razna vprašanja in predloge, ki imajo širši pomen ali pa opozarjajo na nekatere slabosti in napake, ki jim moramo narediti konec. Naj začenmo pri Svetu za telesno vzgojo. Le-ta želi uveljaviti sklep, po katerem naj bi skrbel za vzdrževanje telesnovzgojnih naprav v celjski občini. Le-ta pa nima niti sredstev niti ustreznega aparata. Okrajni ljudski odbor v Celju je vendar obljubil, da bo prevzel skrb za vzdrževanje telesnovzgojnih naprav.

DRUŠTVA SO GOSPODARILA BOLJE KOT PREJ

Svet za telesno vzgojo v Celju je v prvem letu svojega obstoja uspešno izvedel evidenco nad članstvom, nad napravami ter nad sredstvi, ki z njimi razpolagajo telesnovzgojne organizacije. Ugotovil je, da je vse telesnovzgojne udeleževanje (najnujnejše tekme) terjalo okoli 28 milijonov dinarjev. S članarino — seveda z rednim plačevanjem — lahko organizacije krijejo 10 milijonov. Ostane torej še 18 milijonov, ki pa v njih niso videti stroški za vzdrževanje športnih naprav, marveč najnujnejši rekviziti in stroški za najnujnejša tekmovanja. Celjski šport ima 14 milijonov dolga, vendar s tem ni rečeno, da so v Celju slabo gospodarili, vsaj lani ne. Tako je bilo na primer s klubi 7000 din na osebo. Nekateri so hoteli naprtili odgovornost za vzdrževanje telesnovzgojnih naprav športni novinarji in telesnovzgojni delavci Celja in okraja. Obravnavali so tudi razna vprašanja in predloge, ki imajo širši pomen ali pa opozarjajo na nekatere slabosti in napake, ki jim moramo narediti konec.

skupščini športnih in organizacij »Partizan« razvidno, da so društva dobro gospodarila, morda prav zato, ker se niso zanašala na pomoč. Občni zbori, zlasti skupščina Ključevca je pokazala, da je treba danes športnikom vse plačati. Ničče nudi ni storiti zastoj. Bilanca klubov bi bila nedvomno uspešnejša, če bi športniki znali štediti, če bi bili bolj postrvovalni in skromnejši. Manj denarja bi na primer šlo za obutev, če bi na primer pogometali ževjeli po tekmi odšli, ne pa jih prepričali okvari. Takih primerov bi lahko še našli.

TAKEGA SINDIKALNEGA ŠPORTA NOČEMO

Zal je razvznetost najhujaša pri nekaterih sindikalnih klubih. V celjski cinkarni so na primer nogometaši — druga športa razen šaha tu tako ne gojijo — prešli za rekvizite in tekmovanja 7 milijonov din. Takšnega sindikalnega športa si pri nas ne želimo. Zbog nabija preči morajo 20 ljudi, na katerih uspešnih naj bo ponosen vsi kolektiv. S tem pa je tudi že konec imenitne sindikalne telesnovzgojne dejavnosti. Primer celjske cinkarne seveda ni osamljen in ga prav zato navajamo. Če je govorimo o sindikalni športni aktivnosti, potem naj bo na primer vsaj taka kot v Tovarni nogavic in Tovarni pohištva v Polzeli. Res je lani športno udeleževanje omejeno le na odbojko in še na nekatere igre z žogo, vendar je množično. Čas za malice sta vpodstvi tovarni podaljšali za četrto ure tako, da imajo delavci in delavke — če žele — pol ure časa za razvedrilo. Zaradi skravljanja delovnega časa pa se storilnost ni zmanjšala, ampak povečala. Zato ni bilo treba milijonov kot v celjski cinkarni, marveč le 17 žog, ki si z njimi delavci in delavke krepe duha in telo.

Cevrav v Celju vprašanje telesne vzgoje na šolah in še na nekaterih igrah v drugih krajih, pa so celjski telesnovzgojni delavci zaradi nje zelo zaskrbljeni. Strinjamo se z njimi, da je nezadovoljiva stanja, kar se tiče telesne vzgoje na naših šolah, krivo tudi zastarelo pojmovanje o telesni vzgoji med starejšimi pa tudi med mlajšimi učiteljskim kadrom. Vsi so kritizirali, da v Celju, kjer so samo tri telovadnice, grada šole brez telovadnice. Tudi občinski odbori pravnih podpirajo telesno vzgojo na šolah. Tako na primer šolstajnska občina dve leti ni dala ničesar za šolsko telesno vzgojo. V samem Celju pa vodstva šol kažejo vedno več razumevanja za telesnovzgojni pouk. V nekaterih občinah pa je seveda drugače.

SINDIKALNO MOŠTVENO ŠAHOVSKO PRAVENSTVO LJUBLJANE

OLO Ljubljana zmagovalce druge skupine

Na zaključnem šahovskem tekmovanju moških sindikalnih podružnic Ljubljane sodeluje v treh skupinah 30 moštev. V drugi skupini podirajo telesno vzgojo na šolah. Tako na primer šolstajnska občina dve leti ni dala ničesar za šolsko telesno vzgojo. V samem Celju pa vodstva šol kažejo vedno več razumevanja za telesnovzgojni pouk. V nekaterih občinah pa je seveda drugače.

A-skupina (11 moštev): ZAVOD za socialno zavarovanje; PFT 0.53.5, Litostroj — Državni sekretariat za notranje zadeve LRS 1.5, Zeleniški tekmovno podjetje — Radio Ljubljana 3.5.2.3, DOZ — Filharmonija 2.4.

Dve koli prej zaključkom je stanje na lestvici naslednje: Državni sekretariat za notranje zadeve 33, Podjetje PTT 32, DOZ I. 28.5, Slovenska filharmonija 28, Litostroj svet LRS 24, ZTP 23.5, Radio 23, Litostroj 21.5, Narodna banka I. 19.3, Zavod za socialno zavarovanje 13.5, Podjetje za vzdrževanje prog 12.5.

B-skupina (10 moštev): OLO Ljubljana — PTT delavnice 5.1, Narodna banka — DZS 5.1, Triglav film — Koldovska restavracija 2.5.3.5, DOZ II. — Zavod za raziskavo materiala 1.5.4.5, Pravoedstvo — Litostroj II. 3.3. V tej skupini je zmagovalno moštvo OLO Ljubljana z 45 točke od 54 možnih pred Eravcem s 40. Zavodom za raziskavo materiala Narodna banka 30.5, Litostroj II. 27.5, DOZ II. 25, PTT delavnice 19.5, Koldovska restavracija 18.5, DZS in Triglav filmom 17.5.

TAKSE, TAKSE... Potem je še malo potnalar. »Vse prav, ampak te takse na voze mi pijejo kri. To je prav za tiste, ki imajo vožnje, ampak da moramo tudi tisti, ki potrebujemo vožnje za dvig posevstva, enako plačati, pa se mi ne zdi prav. Tudi ni vsak kmečki voz težek, ker je to odvisno od osi, obremenjeni pa so po velikosti. Cim so videli lestvice, je že bil težek voz. Pri nas smo imeli tudi mlatilnice na ročni pogon, no, ko pa je zasvetila elektrika, smo vzeli kolese dol in naredili na elektromotor. Zdad so pa te male mlatilnice prav tako obremenjene kot velike.«

MLADI GOSPODARJI BI MORALI STOPITI SKUPAJ

»Staro drevo ne bo nagnil,« mi je dejal Janez Obrhan pri slovesu. »Stari gospodarji se držijo svojega, mi mladi pa smo že nekaj videli in slišali. Po svetu smo bili. Ko smo pri naši hiši zidali nov svinjak, so vsi rekli, da mi bodo svinje zmzrnde. Zdad pa je že vsi pravijo, da hočejo prav takega. Tu v Markovcih smo sami bolj mladi gospodarji. Morali bi stopiti bolj skupaj za napredek. Mislim, da bodo tudi drugi sklepali pogodbe z zadruge. Brez prahu ne bo nikdar nič...«

Tako se je končal moj pogovor z Janezom Obrhanom, kmetovalcem, ki umno gospodari in se zavzema za napredek.

—mr

KDAJ BOMO ODPRLI
SODOBNO OPREMLJENE

GOSPODINSKE POSVETOVALNICE TER SERVISNE CENTRE?

Minute

Precejšen delež pri dviganju naše ravni ima nedvomno tudi preusmeritev naše kovinske in elektroindustrije na izdelke široke potrošnje, saj so se v zadnjih dveh letih pojavili na trgu številni gospodinjski aparati, kakršnih doslej še nismo poznali. Čeprav so njihove cene še trenutno žal previsoke, vendarle vzbujajo domači hladilniki, pralniki, ločilniki in sesalci mnogo zanimanja med našimi gospodinjami, da o raznih termoelektričnih aparatih, kot so na primer električni kuhalniki, štedilniki in pečih sploh ne govorimo.

Po statistiki je bilo 1955. leta doma izdelanih okoli 9000 raznih električnih kuhalnikov v skupni vrednosti 25.100.000 din, dalje 3000 pečnikov v vrednosti 9 milijonov din, 700 štedilnikov v vrednosti 27.650 tisoč din, 6000 likalnikov v vrednosti 15 milijonov din, 550 bojlerjev v vrednosti 8.250.000 din, 6000 električnih peči v vrednosti 21 milijonov din ter 600 električnih radiatorjev v vrednosti 12 milijonov din, torej skupno termo-električnih gospo-

dinjskih aparatov v skupni vrednosti 118 milijonov din.

Lani se je sortiment teh proizvodov znatno razširil, a sama proizvodnja se je povečala vsaj za 30%. Če k vsemu temu prštejemo še lani uvožene termoelektrične aparate, potem lahko sodimo, da znaša skupna vrednost vseh teh lani proizvedenih oziroma uvoženih gospodinjskih termoelektričnih aparatov okrog 200 milijonov din.

Prav zaradi te izredno visoke vrednosti prodanih električnih gospodinjskih aparatov je potrebno, da posvečamo tudi mnogo več skrbi kakovosti teh razmeroma še precej dragih proizvodov. Tovarne marsikaterih svojih proizvodov ne izdelajo dovolj skrbno, niti jih ne preizkusijo dovolj temeljito, preden jih izroče trgovinski mreži. Prav zaradi tega pa se lahko zgodi, da dobi potrošnik za drag denar slab proizvod.

Mirno lahko trdimo, da naše gospodinje kupujejo pogosto električne gospodinjske aparate kakor »mačke v žaklju«. Prav zaradi tega pa pogosto pride do napačne uporabe teh aparatov ter do prehitrih okvar. Nobenega dvoma ni, da je tukaj potreben še neki vmesni člen, ki bi bil nekak most med proizvajalci in trgovci na eni strani ter potrošniki na drugi. To bi naj bila gospodinjska posvetovalnica s stalno razstavo najnovejših gospodinjskih strojev in aparatov.

Podobne posvetovalnice imajo v drugih tehnično razvitejših državah, nič manj pa niso potrebne nam, ki šele uvajamo široko elektrifikacijo v naša gospodinjstva.

KAKSNE BI BILE NALOGE GOSPODINSKE POSVETOVALNICE?

Med poglavitne naloge gospodinjske posvetovalnice bi vsekakor sodila predavanja in tečaji o naprednem gospodinjstvu, o uporabi posameznih aparatov in drugih drobnih pripomočkov, o pravilni uporabi raznih pralnih in čistilnih sredstev, o smotrnih uporabi električne energije, raznih goriv, živil itd. Razumljivo

je, da bi pri tem morale sodelovati posamezne tovarne s praktičnimi demonstracijami svojih strojev.

V takšni gospodinjski posvetovalnici bi bili stalno tudi vsi vzorci strojev in aparatov za gospodinjstvo, ki jih lahko pri nas že kupimo. Vsakdo bi si tako lahko pred nakupom temeljito ogledal določeni aparat ali več podobnih aparatov. Tukaj bi se lahko praktično seznanil z njihovo pravilno uporabo. Zvedel bi razne lastnosti in prednosti posameznih aparatov in šele tako poučen bi se nato lahko pravilno odločil ter kupil v trgovini tisto, kar bi najbolj ustrezalo njegovim potrebam. Prenehalo bi kupovanje »mačka v žaklju«. Odpadlo bi marsikatero razočaranje in jeza zaradi nespametno potrošenega denarja.

Razumljivo je, da bi bila taka gospodinjska posvetovalnica hkrati tudi propagandni center predvsem za naše domače izdel-

ke. Tu bi se dobila vsa potrebna strokovna navodila, prospekti, knjige, brošure itd. o naprednejšem gospodinjstvu. Razumljivo je, da bi posvetovalnica morala dati prednosti kakovostno boljšim in praktičnejšim aparatom, ki bi bili predhodno preizkušeni v preizkuševalnici Centralnega zavoda za napredek gospodinjstva oziroma v Elektrotehničnem društvu. Tako bi se pospešila proizvodnja in prodaja dobrih izdelkov.

Gospodinjska posvetovalnica bi seveda zbirala tudi izkušnje in reklamacije potrošnikov ter bi jih posredovala proizvajalcem. Seveda bi moral ob taki posvetovalnici biti tudi servisni center za popravila omenjenih aparatov. Prav tako bi se ne smeli omejevat le na električne gospodinjske aparate, temveč bi morali upoštevati tudi plinske aparate, kakor tudi vse druge sodobnejše gospodinjske pripomočke.

Nobenega dvoma ni, da je taka posvetovalnica v Ljubljani nad vse potrebna ter je skrajni čas, da se začne realizirati zamisli inž. Franca Spiljerja ter Centralnega zavoda za napredek gospodinjstva, saj bi to prispevalo k hitrejšemu in pravilnejšemu uvajanju raznih novjših gospodinjskih aparatov in pripomočkov v naša gospodinjstva, a to pomenja hkrati razbremenitev gospodinji ter dviganje življenjskega standarda množic. P. S.

Vso pot je tekla. Zadihana se je ustavila pred tovarno. Popravila si je lase. Z robcem obrisala potno čelo. Vstopila je.

»Spet zamuda! Večne zamude!« jo je pozdravil trd direktorjev glas.

Ozrla se je na uro. V resnici. Zamudila je točno sedem minut.

»Oprostite!« je rekla. »Otrok...«

»Otrok. Vedno otrok! To se opraviči enkrat. A vi ste v tem letu zamudili najmanj že šestkrat.«

Sedla je za stroj. Sklonila glavo. Rada bi nekaj rekla v obrambo. Nekaj, kar bi opravičilo njeno zamudo. Rada bi povedala:

»Tako lepo je spal. Še v snu se je smehljaj. Gotovo se mu je sanjalo nekaj lepega. Nisem ga mogla poklicati. Nisem ga mogla zbuditi iz lepih sanj. Tako majhen je še. Komaj tri leta je izpolnil. Ves dan je brez matere, sam med tujimi ljudmi...«

A čemu bi vse to pravila. Z ironijo bi se zasmeljal. Vse to bi bilo zanj nevažno, otročje. Zanj je bilo važno le eno: »Služba zaradi otroka, ali zaradi njenega gospodinjstva ni smela trpeti. Niti minute ne...«

Papir je zavrtela v stroj. Tiple so udarile. Tolkle so eno uro, dve. Neprerogoma so bile v službi strojevske Ane. Ko je bila deseta ura, je Ana skozi zaprta vrata slišala, da se je direktor v sosednji sobi dvignil. Odrinil je od mize stol. Zapri predal. Stopil po mehki preprogi. Odprl je vrata.

»Tovarišica Ana... prosil bi... saj veste...«

»Da.«

Dvignila se je. Prijela je denar. Ogrnila plašč in odhitela. Že med vrati je pogledala na uro. Kazalca sta kazala točno deset in dve minuti.

Minute so tekle. Ko je na uri udarilo pol enajst, je direktor prvič pomešal v mali skodelici vročo, lepo dišečo turško kavo. Prižgal je novo cigareto.

Ana je obesila plašč na kljuko. Znova sedla za stroj. Računala je:

»Zjutraj sedem neopravičenih minut... sedaj osemindvajset opravičenih... Zakaj?... Zakaj?«

M.

Kako čistimo POHISTVO?

Pohištvo v stanovanju je tisti del opreme, ki ga dnevno uporabljamo. Zato ga moramo tudi pravilno negovati in čistiti, da se nam prehitro ne poskuduje.

Kuhinjsko pohištvo, ki je večinoma samo pobarvano z oljno barvo, ne zahteva kuko posebne nege. Umazana mesta umijemo z milno raztopino. Če se nam pa oljna barva po daljšem času odluči ali kakorkoli obrabi, lahko pohištvo ponovno prepleškamo.

Drugače pa je s furniranim in poliranim sobnim pohištvo. Tako pohištvo je bolj dragoceno in zato mu nudimo tudi večjo skrb in nego. Z mehko krpo večkrat obrišemo prah, vendar pa nam tudi to popolnoma ne zadostuje. Polirano pohištvo se nam lahko na nekaterih mestih odrgne, pa tudi čas naredi svoje, tako da polagoma izgubi tudi sijaj. Sicer je poliranje pohištva delo strokovnjaka mizarja, vendar si bomo lahko pri obnovi pohištva tudi sami pomagali.

Kaj bomo pri tem delu vse potrebovali? Potreben pribor je omejen na najskromnejše zahteve: nekoliko svetlih krp, po možnosti bele barve, kos jelenove kože, mehko ščetko, kos plute (večji zamašek nam bo pri tem kar dobro koristil) ter kos žametne do dolgo dlako. Razen tega bomo še potrebovali vosek, alkohol, bencin ali terpentin ter nekoliko zelo drobnega pločvega prahu za poliranje. Omenjene potrebine lahko kupimo v kaki trgovini z barvami.

Najprej skrbno očistimo les, pri čemer lahko uporabimo nekaj alkohola, bencina ali terpentina. Čiščenje moramo opraviti čim hitreje, ker ne

smemo predolgo vdihavati hlapov. Čistimo s čisto krpo, ki jo namočimo v alkohol, bencin ali terpentin, s katero krepko drgnemo kos pohištva. Krpa, s katero čistimo, mora biti snazna. Z omenjenimi tekočinami pa ne sme biti preveč namočena, ker bi se sicer lahko odlepil tanki furnir, ki je morda na nekaterih mestih nekoliko slabše prilepljen. Ko smo končali čiščenje, pustimo, da se les posuši, nakar hrpava mesta drgnemo s klobučevino.

Razne vdolbine in profilirane dele lesa očistimo z žametom. Nato si pripravimo raztopino voska. Vzamemo dober vosek (beli je najboljši, ker nam ohrani pohištvo svetlo), ki ga nastrgamo v pločevinasto posodico. Nato dolijemo alkohol, bencin ali terpentin, ki naj ima trikratno težo voska. Posodo nato dobro zamašimo, dokler se vosek ne raztopi.

Raztopino namažemo v tankem sloju na les. Ko se nekoliko osuši, posipamo z drobnim pločvevim prahom. Pri tem moramo paziti, da posipamo enakomerno in ne preveč, ker bi se nam pohištvo sicer pri poliranju odrgnilo. Če se nam pa slučajno na kakem mestu vsipa preveč prahu, ga očistimo ponovno z alkoholom in nato spet namažemo z voskom.

Nato vzamemo kos plutovine ter pričnemo polirati. Drgniti moramo enakomerno in v smeri lesnih vlakn. Z roko lahko precej pritiskamo ter drgnemo tako dolgo, dokler nam ves prah z voskom vred ne prodre v lesne pore. S plutovino moremo polirati samo ravne ploskve pohištva.

Vse profilirane dele pa odrgnemo s kosom platna. Pločvev prah potrebujemo pri našem delu zato, ker nam zamasa vse lesne pore ter napravi površino gladko in sijajno.

S tem smo naše delo v glavnem končali. Sedaj samo pustimo, da se pohištvo posuši, nakar ga obrišemo in dokončno odrgnemo z jelenovo kožo ali klobučevino. Profilirana mesta pa spoltamo s fino ščetko, pri tem pa moramo paziti, da preveč ne pritiskamo, ker bi sicer opraskali nežni sloj politure.

Tako dobi naše pohištvo spet lep sijaj. Če želimo, da nam bo tudi dolgo tako ostalo, ga ne smemo postavljati na sonce. Na soncu namreč izhlapi alkohol, ki je v polturi in tako pohištvo postane spet matno.

Pohištvo moramo tudi redno čistiti, da se nam ne nabere preveč prahu. Čistimo ga s krpo, pa tudi jelenova koža ali klobučevina nam pri tem lahko dobro koristita. Z rednim čiščenjem bo naše pohištvo zmeraj lepo in z njim bomo imeli veselje.

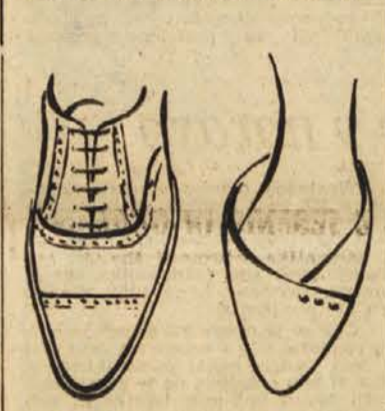
F. C.

Nagradni natečaj JEDILNIK ZA TRI DNI

SOBOTA
Kosilo: Prežganka z jajcem, sarma, krompir v kosi. **Večerja:** Prežganka naredimo iz žlice masti, dveh žlic moka, pol čajne žličke kumine (prežganje), 3 litrov vode in jo zakuhamo z razpetim jajcem. **Sarma:** Na strojčku zmeljemo 40 dkg svinjskega mesa, dodamo na masti prepraženo čebulo, zelen peteršilj, pest riža, malo soli in popra ter 1 jajce. Vse skupaj dobro prenetemo in naredimo majhne klobasice, ki jih zavijemo v liste kislega zelja. Na dnu kozice naložimo plast kislega zelja, nanj pa polagamo klobasice in na vrhu spet naložimo zelje. Zalijemo z vodo ali juho, pustimo kuhati in nazadnje dodamo še prežganje iz masti, čebule, moka, paprike in paradiznika. Tik preden sarma serviramo, pa dodamo še malo smetane. **Krompirja** skuhamo 1 kg. **Večerja:** Pečenjak iz prepraženega zdroba in kompot. **Pečenjak iz prepraženega zdroba:** Na kosčku masla prepražimo 1/4 pšenicega zdroba ter nato zalijemo s 1/2 mleka, ki smo mu dodali malo soli in 1 jajce. Pečenjak pomešamo in postavimo v pečico, kjer naj se speče, nato pa ga razdrobimo, potresemo s sladkorjem in serviramo. **Jabolčni kompot:** skuhamo ga iz 1 kg jabol. **Kosilo** stané 200 din, večerja pa 140 din. **NEDELJA**
Kosilo: Goveja juha z rezanci, nadevana telečja prsa, solata, pope-

den krompir in ocvirkovo pečivo. **Goveja juha** skuhamo iz 40 dkg govejega mesa, jušne zelenjave in paradiznika. Zakuhamo jo z rezanci, ki jih naredimo iz pol litra moka in 1 do 2 jajc. **Nadevana telečja prsa:** 1/2 kg telečjih prsi operemo, potegnemo iz njih mrenice in jih nadrgnemo s kosko. Nadev naredimo iz 3 na kocke narezanih žemlj, ki jih polijemo z vročo mastjo, v kateri smo zarumneli malo čebule in zelenega peteršilja. V lončku zvrkljamo 1 jajce, malo smetane ali mleka in polijemo žemlje. Nadevano prsa, jih zaštejemo in položimo v pekač, jih polijemo z vročo mastjo in spečemo. **Popečen krompir:** Operemo in skuhamo 1/2 kg krompirja, ga olupimo in denemo na vročo mast, ki smo ji dodali malo nasekljane čebule. Krompir osolimo, rahlo pomešamo in popečemo, da lepo zarumeni. **Ocvirkovo pečivo:** Iz 25 dkg moka, 15 dkg sladkorja, 15 dkg zmeljih ocvirkov, jajca, 1/2 pečilnega praška in malo mleka naredimo testo. Dve tretjini testa razvaljamo, položimo na z mastjo pomazan pekač in namažemo z dobro marmelado. Iz preostalega testa naredimo na vrhu mrežico in rob. Pečeno pečivo potresemo s sladkorjem. **Večerja:** Polpeti in krompirjeva solata. **Polpeti:** Iz juhe vzamemo goveje meso, ga zmeljemo in dodamo v vodi namočen in ožeti dve žemlji, na masti prepraženo čebulo in 1 jajce. Zmes še malo osolimo in popopravo-

nevalne barve. Nadomestilo za belo barvo, ki pri čevljih čisto moti, ker je preveč vidna, je cela vrsta svetlih beige odtenkov Čevlji v tej nevtralni barvi res-

Zbiramo za vas ZBIRAJTE ZA NAS

Limona je zelo čislano zdravilo. Pomaga pri pomanjkanju določenih snovi v organizmu in hkrati odpravlja spomladansko utrujenost. Spomladni smo utrujeni ne zaradi vremena, kot mnogi mislijo, temveč zato, ker smo pozimi uživali premalo presnega sončnega svetla. Spomladansko utrujenost bomo kmalu odpravili, če bomo vsako jutro popili sok pol limone. Enak učinek bomo dosegli, če celo jajce vmešamo s sokom pol limone in nazadnje dodamo še žlico medu.

Limonin sok zelo poplemeniti dojenčkov mleko ali dojenčkov kašo. Nič vas naj ne skrbi, če se bo pri tem mleko nekoliko sesušilo. Z limono obogatimo hranilno vrednost, hkrati pa le-ta pospešuje rast. S tem, če bo otrok užival precej limone, bo

MODA in ČEVLJI

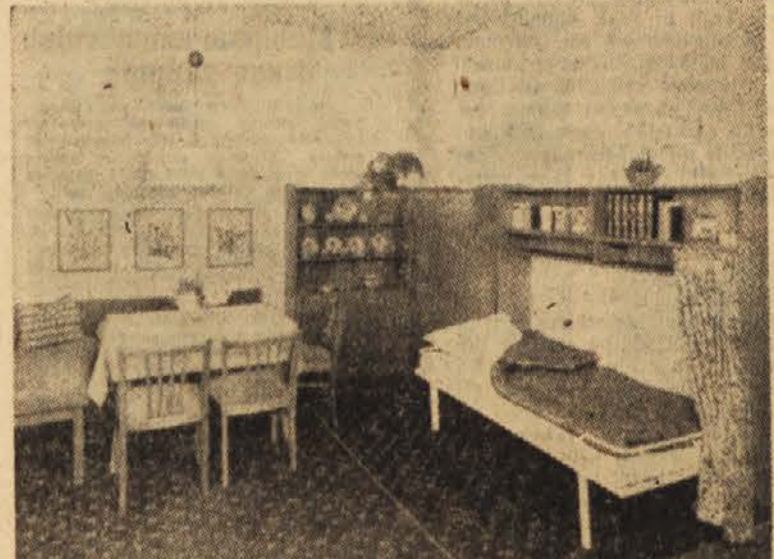
nično lepo izpopolnijo vsako enobarvno ali živo pisano obleko. Za mladino je posebej poskrbljeno. Pri izbiri čevljev ne manjka živih, pestrih in veselih barv, poživljenih s srebrnim odsevom; ali pa je površina usnja groba, vendar s svilenim odsevom.

Semiš je precej izginil, nadomešča ga tenek nubuk v vseh sočnih pastelnih barvah. Izkazalo se je, da je mnogo novih vrst umetnega materiala enakovrednih usnju, v mnogem pa ga celo prekašajo.

Moški čevlji se držijo klasične linije, ki pa nič manj kot pri ženskih čevljih poudarja predvsem rahlo in udobno linijo.

Novo usnjene predmete, posebno svetlih barv (torbice, kovečke, aktovke in podobno) natremo pred uporabo z belo kremo za usnje, nato pa usnje zdrgnemo z mehko krpo. Le tako bomo prepričani, da se na usnju ne bodo poznali vodni madeži. **Linolej** potrebuje maščobo. Zato ga moramo kdaj pa kdaj natreti s terpeninovim oljem, sicer pa ga umijemo s toplo vodo ali mlekom in ne sodo, pralnilni praški ali milnico. Soda namreč razjeda linolej. Ko ga umijemo, ga natanko natremo s parketnim losčilom in osvetlimo z mehko krpo. **Posteljne blazine** in pernice moramo kar največkrat prezračiti in presneti. Sicer pa posteljne blazine čistimo tako, da jih dobro skrtamo, ne pa točimo. Seveda jih najbolje očistimo s sesalcem za prah. **Nohti** na prstih dobijo lep lesk, če jih vsak dan natremo s kosčkom limone.

Moderno urejena dnevna soba, ki je hkrati tudi spalnica. Čez dan pripravimo posteljo pod polico za knjige in jo zagrnemo s pisano zaveso

DNEVNE NOVICE

VSEM VODSTVOM SPOSNOIZBRAŽEVALNIH IN STROKOVNIH SOL LR SLOVENIJE

Ob nenadni smrti tov. Moše Pijade, predsednika Zvezne ljudske skupščine, člana Izvršnega komiteja CK Zveze komunistov Jugoslavije in člana Predsedstva zveznega odbora socialistične zveze delovnega ljudstva Jugoslavije, sporoča Sekretariat Sveta za šolstvo LR Slovenije:

V dnevi ljudskega žalovanja naj vse šole počastijo spomin tov. Moše Pijade enega največjih sinov naše socialistične domovine, z žalno svečanostjo.

Pouk naj teče sicer normalno. Sekretariat Sveta za šolstvo LRS.

Društvo slovenskih književnikov vabi svoje člane in članice na žalni sestanek ob smrti predsednika Ljudske skupščine FLRJ tov. Moše Pijade. Komemoracija bo v ponedeljek, dne 18. marca ob 12 v Klubu kulturnih delavcev. — Odbor.

Klub kulturnih in znanstvenih delavcev vabi člane vseh umetniških in znanstvenih društev na žalni sestanek ob smrti predsednika Ljudske skupščine FLRJ tov. Moše Pijade. Komemoracija bo v ponedeljek, 18. marca ob 12 (opoldne) v prostorih kluba v Wolfovi ulici I-III.

ZDRAVNIŠKA DEŽURNA SLUŽBA za nujne primere od 16. do 23. marca nočna od 20-7, ob nedeljah in praznikih ves dan

Zdravstveni dom Center: dr. Milena Vrblca, tel. 31-361, Komenskega ulica 2; dr. Jože Podobnik, tel. 21-516, Gorupova 1.

Zdravstveni dom Bežigrad: dr. Branko Cebin, tel. 382-297, Stoženska št. 35.

Zdravstveni dom Šiška: dr. Janez Gasperlin, tel. 32-152, Šaranovčeva 10.

Zdravstveni dom Borja: dr. Boris Jagodic, tel. 22-437, Rožna dolina, Cesta IV, št. 10, v odsotnosti zdravnika kličite telefon 32-740 ali 23-372, nedeljska dežurna v ambulanti Mirje od 8-14, tel. 21-797.

Zdravstveni dom Moste: dr. Branko Medvedšek, Ljubljana, Krekova 5, tel. 31-339. V odsotnosti zdravnika kličite telefon LM 30-300.

Zdravstveni dom Rudnik: dr. Bogdan Leskovic, tel. 20-167, Spl. ambulanta, Ljanska cesta 3, v primeru odsotnosti zdravnika kličite tel. LM št. 20-500.

Zdravstveni dom Sentvid: telefon št. 731 ali 741.

Pediatrična zdravniška dežurna služba za obisk otrok na domu — telefon 32-722, Ulica stare pravde 2.

VABILO. Vabimo vse člane Rdečega križa terena Miklošič na občni zbor, ki bo dne 18. marca 1957 ob 20. uri v dvorani Doma sindikatov, Ljubljana, Miklošičeva 22-I. Pred zborom obnega zbora bo predaval prof. dr. Rakovec Slavko o boleznih ledvice in mehurja. Poslušajte za točnost in polno udeležbo. — Odbor.

Negu se sama s kolekcijo kozmetičnih preparatov »EVLIN« po tiskanih navodilih. Dobite jih v drogerijah in Na-Ma v Ljubljani, Mariboru in Kranju.

Za čiščenje maslini madežev domil, tudi pripravek FLEX. Nobenemu gospodinjstvu ne sme manjkati Flex. Čudovito izgleda. Tako mladosten in svež obraz imaš danes. Take prazne boš žela, če si boš napravila masko TEINT BELL.

PREDAVANJA

Strokovno združenje podjetij gradbenega stroka in industrije gradbenega materiala LR Slovenije, Zavod za raziskavo materiala in konstrukcij LRS in Geološko društvo vabijo svoje člane na predavanje ing. Ivana Selmiča iz Zagreba »O masovni eksploataciji kama pri izgradnji luke v Latakiji«.

Predavanje bo v sredo, dne 20. marca ob 17 v matematični predavnici na univerzi v Ljubljani. Trg revolucije. Predavanje bo spremljeno s skiptičnimi snemki.

Prilagodilno društvo v Ljubljani vabi na poljudnoznanstveno predavanje tov. Mirka Kambiča: Ameriški kanjoni. Predavanje, spremljano z mnogimi barvnimi diapozitivi, bo v torek, 19. marca ob 20. uri v Prirodoslovnih predavnici na Univerzi, vhod iz Gosposke ulice.

Umrla nam je naša draga žena, mama in stara mama
Amalija Majcen, roj. Kos
Pogreb bo danes, v nedeljo, ob 15 v Setjanžu na Dolenskem.
Setjanž, Koper, Sevnica, Ljubljana, Reka, Dušaf, 16. III. 1957.
Zaluzojci: mož Ivan; otroci Stane z družino, Jože, Ciril, Franci, Maici, Zofi, Mici in Herminca.

MOŽ V SIVEM

Sloan Wilson

»Prebral sem vprašalno polo, ki ste jo izpolnili. Zdi se mi, da ste primerni za delo, ki ga nameravamo začeti pri nas,« je rekel Walker. »Rad bi vas nekaj vprašal.« Ko je to povedal, se je vedno smehljaj, iznenada pa je pritislil na gumb vrh naslonjala, ki se je nagnilo, tako da se je zleknil udobno kakor na letalskem sedežu. Tom je videl čez mizo samo njegov obraz.

»Saj boste opostili,« se je Walker še vedno smehljaj. »Zdravniki mi svetujejo mnogo počitka, pa takole delam!«

Tomu ni prišlo prvi trenutek nič pametnega na misel, zato je odgovoril: »To je kar udobno.«

»Zakaj bi radi delali pri naši družbi?« je iznenada vprašal Walker.

»To je solidna družba,« je začel Tom in postal nestrpen, ko se je zavedel svoje hinavščine. Saj je želel priti k radijski družbi United samo zato, ker je upal, da bo tam v kratkem času zaslužil mnogo denarja. Seveda je bil dovolj pameten, da tega ni povedal. Včasih se mu je zdela povsem na mestu okvirovanost, saj je cenil ljudi, ki so prihajali v njegovo ustanovo in pripovedovali, da delajo za denar. Toda v reklamnih agencijah

POSEBNO OBVESTILO
V torek, dne 19. marca 1957, bo izvršen poskus novega načina obratovanja Elektrarne Medvedove. Pri tem bo elektrarna spuščala nepretrkovno večje količine vode. Obstaja nevarnost, da bi visoka voda, ki se bo nenadoma pojavila, utegnila ogroziti življenje ljudi, ki bi se v tem času nahajali v strugi Save ali ob njej od Medvod navzdol. Zato pozivamo prebivalstvo, da se ta dan ne zadržuje v strugi, v bližini struge in na običajnih poplavnih področjih Save, iz teh ogroženih področij naj se nujno odstranijo vsi predmeti, ki jih voda lahko poškoduje ali odnese, zlasti čolni, splavi, vozovi, posebna les, nasejan pesek itd. Poskus bo trajal ves dan.

Podrobnejše informacije lahko dobite na telef. števil. 20-038 ali 20-728.

Cestitka
Tovarišci JOZICI PIVK želita za njen rojstni dan vse najboljše prijateljci
Slavka in Zorka.

Poročili so se v Ljubljani
v soboto, dne 16. marca 1957

Sofer Jožef Babič in inval. upokojenka Ana Šoberl; ind. tehnik Leopold Dolenc in namočnica Kristina Zupan; ključ. mojster Janez Kreč in natakarica Alojzija Lesica; študent Janez Smavec in studentka Vera Starčič; študent Zdravko Mlinar in študentka Vida Peterlin; hoblar Peter Stalec in natakarica Valentina Cadež; uslužbenec Jože Markelj in uslužbenka Jožefa Sest; ključavničar Mirko Baloh in gospod. pom. Franca Čušin; stroj. tehnik Anton Skopin in računovodja Jožeta Skof; kmet Janez Toni in kmečka delavka Ana Rome; klepar Dragutin Brezovački in tkalka Marija Pezdirc.

GLEDALISCA
Zaradi narodnega žalovanja za pokojnim predsednikom Zvezne ljudske skupščine tovaršem Mošo Pijadam bodo zaprta vsa gledališča do vključno točka, 19. marca.

KINEMATOGRAFI
Zaradi narodnega žalovanja za pokojnim predsednikom Zvezne ljudske skupščine tovaršem Mošo Pijadam bodo zaprti vsi kinematografi do vključno točka, 19. marca.

RADIO LJUBLJANA
V dnevi narodnega žalovanja za tovaršem Mošo Pijadam bo spremljal tudi Radio Ljubljana svoj redni program. Zato objavljamo samo okvirni program, ki ga bomo še dopolnjevali, ker bomo sproti prevzemali iz Beograda prenose žalnih svečanosti in sporočila.

SPORED ZA NEDELJO, 17. MARCA
6.00-7.00 Jutranji glasbeni spored — vmes od 6.00-6.10 Poročila in vremenska napoved — 7.00 Napoved časa, poročila, vremenska napoved in objava dnevnega sporeda — 7.10 Izgaja veliki orkestri — 7.30 Radijski kolektor in objavitelj — 7.35 Orkestrina glasba — 8.30 Pino Vatovec: Čudežna roža (oddaja za otroke) — 9.12 Iz solistične in komorne glasbe — 9.45 Se pomnite, tovaršci: Mlle Paulin: Izgubljeni v snegu — 10.15 Simfonični koncert: Anton Lajovic: Adagio, J. Brahms: Prva simfonia — 11.15 Partizanske in umetne pesmi — 12.00 Opoldanski glasbeni spored — 13.00 Napoved časa, poročila, vremenska napoved, objava dnevnega sporeda in obvestila — 13.15 Izgaja godalni orkestri — 13.30 Srečanja z Mošo Pijadam — 13.40 Simfonični fragmenti — 13.50 Napoved časa, poročila in vremenska napoved — 15.15 Komorni koncert — 15.00 Zvone Kržišnik: Pot do penicilina (reportaža) — 16.30 Glasbeni mozaike — 17.30 Radijska igra: Ivan Potrč: Zlodiin — 18.22 Jugoslovanski zbori pojo — 19.00 Radijski dnevnik — 19.30 L. v. Beethoven: Sonata »Appassionata«, Chopin: Balada v g-molu »Minute tšine« — literarno-glasbena oddaja — 20.20 Glasba D. Sostakoviča in S. Prokofjeva — 22.00 Napoved časa, poročila in vremenska napoved — 22.15 Komorne skladbe B. Bjelinskega in L. M. Škerjanca — 22.55 Poročila — 23.00-24.00 Oddaja za tujino — na valu 327,1 m (prejeto iz Zagreba).

»ELEKTRONABAVA«
Podjetje za uvoz elektroopreme in elektromateriala LJUBLJANA, Resljeva 14a
sprejme
POMOŽNEGA FINANČNEGA KNJIGOVODJO

z nastopom 1. aprila 1957 ali pa po dogovoru. Plača po tarifnem pravilniku. — Ponudbe dostavite Upravi podjetja ali se zglasite osebno. 766

Kupimo traktor UNIMOG
v dobrem stanju. Tudi prevzamemo kot prenos osnovnih sredstev. — Ponudbe pošljite na:
Kmetijsko gozdarsko posestvo, Kočevje 773

Lekarna Trbovlje
razpisuje mesto
FARMACEVTSKEGA POMOČNIKA

z opravljenim strokovnim izpitom. — Prošnje pošljite na upravni odbor
LEKARNE TRBOVLJE
Nastop službe po možnosti takoj. T 42

postaj delajo prav gotovo iz duhovnih pobud, vsaj zatrujujejo tako, je šinilo Tomu v možgane.
»Prepričan sem,« je dejal, »da se televizija razvija v najmodernejšega posrednika množične izobrazbe in razvedrila. Vedno sem se navduševal zanj, zato bi prav rad delal v taki ustanovi.«
»Kaj mislite, kakšno plačo bi imeli?« ga je vprašal Walker. Tom je bil presenečen, ker tega vprašanja še ni pričakoval. Walker se je še vedno smehljaj.
»Plača ni najvažnejša,« se je Tom obupno trudil, da bi dajal vprašanemu enakovredne odgovore. »Predvsem bi rad delal nekaj koristnega in pametnega. Tu bi vsekakor prevzel nekatere odgovornosti in upam, da bi se že tako uredilo, da bi jih tudi lahko izpolnjeval...«
»Seveda,« je odgovoril Walker, ki je bil tisti trenutek videti zidane volje. »Ze razumem, zakaj ste se prijavili za službo na oddelku za javna dela. Pa konkretno, zakaj ste se odločili za to?«
»Slišal sem, da nameravate ustnoviti nov oddelk,« je hotel reči Tom, pa mu je brz prišlo na misel nekaj bolj pametnega. Začel je govoriti o zanimanju za javne odnose kot o svojem življenjskem delu. »Mislim, da bi ustanovi koristile izkušnje iz javnega dela, ki sem ga opravljal v Schanenhauerjevi ustanovi,« je negotovo povedal.
»Res je,« je ljubeznivo odgovoril Walker, po kratkem premoru pa je nadaljeval: »Kako kaj pišete?«
»V Schanenhauerjevi ustanovi največ pišem,« je odgovoril Tom. »Sestavljam letna poročila za upravni odbor, pa tudi vrsto drugih poročil o posameznih predmetih moram pripraviti. Bil sem urednik študentskega lista na fakulteti.«
»Lepo,« je rekel Walker. »Zdaj boste pa napisali toliko, kolikor zmorate v eni uri. Ena mojih deklet vam je pokazala sobo s pisalnim strojem.«

AVTOPROMET KAMNIK

obvešča, da ukine z dnem 21. marca 1957 večerno avtobusno vožnjo iz Kamnika v Ljubljano in obratno ob delavnikih. Ostane le sobotna in nedeljska večerna vožnja z odhodom iz Kamnika ob 18.30 in odhodom iz Ljubljane ob 23.20.

PODJETJE ZA IZDELAVO FINEGA POHIŠTVA »HRAST« LJUBLJANA

sprejme v službo:

- UPOKOJENCA za lažja pisarniška dela
- VEČ DELAVK za politiranje pohištva
- VEČ DELAVCEV za mizarjska dela

Ponudbe pošljite na upravo podjetja. Plača po tarifnem pravilniku. Nastop službe takoj ali po dogovoru. 777

Bolnišnica na Jesenicah razpisuje

naslednja delovna mesta za:

- zdravnika sekundarija za interni oddelk
- dva rentgenska tehnika
- babico
- otroško negovalko
- osem bolničark
- šefa kuhinje — kuharja
- dve kvalificirani kuharici

Prošnje s kratkim življenjepisom in potekom dosedanjega službovanja pošljite na naslov: »Bolnišnica Jesenice — Jesenice.«
Plača po uredbi; dopolnilna plača po Pravilniku o plačah. Prosilci, ki bi lahko takoj nastopili službo, bodo prvenstveno upoštevani. 719

Kmetijske proizvajalne poslovne zveze

za Poljansko dolino v Gorenji vasi razpisuje

mesto upravnika
Pogoji: kmetijski inženir ali kmetijski tehnik s popolno srednješolsko izobrazbo in daljšo prakso.

mesto knjigovodje
Pogoji: popolna srednješolska izobrazba s petletno prakso ali najmanj 10 let prakse v knjigovodstvu.

mesto referenta za poljedelstvo in semenarstvo
Pogoji: agronom ali kmetijski tehnik.

Plača po tarifnem pravilniku. Nastop službe takoj s 1. aprilom 1957. Ponudbe z opisom dosedanjega službovanja pošljite čimprej upravi KPPZ za Poljansko dolino v Gorenji vasi nad Skofjo Loko. 749

Odrežite in sam pošljite

Znamka na 10 din

Uprava

»LJUDSKA PRAVICA«

Ljubljana

Kopitarjeva ulica 2
Poštni predal 42

Trgovsko podjetje »Vino Kranj«

V KRANJU
Gregorčičeva ulica 5

razpisuje delovno mesto

kletarja

Pogoji: poznavanje vseh vrst kletarskih del z daljšo kletarsko prakso ali kletarska šola brez prakse.

Ponudbe pošljite na upravo podjetja. 744

RAZPIS
Delavski svet
»Strojnih delavnic OZZ, Ptuj«
razpisuje mesto
upravnika

Pogoji: mehanik-mojster ali strojni tehnik z najmanj 5-letno prakso na vodilnem mestu.
Plača po tarifnem pravilniku ali po dogovoru. — Nastop službe takoj. — Pisмено ponudbo s potrebnimi dokazili o strokovnosti pošljite na zgornji naslov najkasneje do dne 15. aprila 1957. P 9

Oglašujte v našem listu!

KMALU BO NATISNJEN

»PRIROČNIK ZA DELO PERSONALNE SLUŽBE«

Dragoljuba M. Raičevića, svetnika v Sekretariatu za splošno upravo v Zveznem izvršnem svetu
Izdaja v latinici • Cena v predplačilu 600 dinarjev

Priročnik pregledno in praktično obdeluje celotno personalno službo, arhivsko in uradniško poslovanje, vodenje personalnih knjig in evidence, postopek v zvezi z vsemi rešitvami o službenih vprašanjih z okrog 100 obrazci.

Poleg tega je v Priročniku pregledno podano delo personalne službe o vseh vprašanjih zdravstvene zaščite, delovnih knjižic, otroškega dodatka, materialnega zavarovanja, potnih in selitvenih stroškov, letnega odih, disciplinskega postopka in strokovnih izpitov ter razna praktična navodila. Posebno so obdelane vse odredbe novega zakona o splošnem upravnem postopku v zvezi s personalno službo.

Priročnik zajema delo personalnih služb zveznih in republiških organov državne uprave, ljudskih odborov uslužbencev v prosveti, zdravstva in pravosodja, bank in hranilnic, državnih zavarovalnih zavodov, Jugoslovanske loterije, ustanov s samostojnim finanšnjem, zadržnih in družbenih organizacij. V Priročniku so, poleg uslužbencev v zgornjih ustanovah zajeti tudi delavci, šoferji in čistilke.

Priročnik bo vseobsegel register vseh predpisov iz območja službene zakonodaje, abecedni register vseh poklicev z njihovim razporedom v plačilne razrede, kakor tudi večje število praktičnih tabel, kako se določajo plačilni razredi, kako se obračunavajo leta službe, plače in drugo.

Priročnik bodo koristno uporabili vsi uslužbenci personalnih služb in ostali, ki polagajo poseben strokovni izpit.

Ker bo ta knjiga tiskana v omejenem številu, je potrebno, da pravočasno pošljete naročilo na naš naslov:

»Savremena administracija«
ZALOŽNIŠKO-TISKARSKO PODJETJE
BEOGRAD — PRIZRENSKA 6
Poštni predal 479 — Tek. račun 1031-T-852
Z 32

Tom je sedel na stol, ki je bil po vsem videzu namenjen stenografu, zanj pa nekoliko preozek. Pasji sin, je razmišljaj. Doslej sem menil, da krute, nevsakdanje kazni ne pridejo v poštev za pomembnejše ljudi...

Prizadeval si je, da bi se česa spomnil in kaj napisal, vendar mu je kar naprej blodila po mislih Betsy, grda hišica ob Zelenem drevoredu, potreba po novem pralnem stroju in pa dogodek, ko je zagnal v zid vazo, ki je stala štirideset dolarjev.

Vse to in še marsikaj drugega, o čemer bi lahko razmišljaj, se mu je zdelo pametno, vprašanje pa je, ali bi mu to zagotovilo službo. Spomnil se je Janeynih besed »To ni pravično« in pa starega linoleja na kuhinjskih tleh. »Najvažnejši podatek o meni je to, da sem nekoč zagnal v zid vazo, ki je stala štirideset dolarjev.« — »Najvažnejši podatek o meni je...« Kako le more od mene zahtevati, naj končam ta bedasti stavki!

Imaš otroke, je razmišljaj, to je gotovo najpomembnejši podatek, vsaj edini, ki bo pomemben še dolgo časa. Vse o ljudeh lahko povem v številkah. Thomas R. Rath, 32 let, letni zaslužek 7000 dolarjev, lastnik »Forda« iz serije 1939, lastnik hiše s šestimi sobami in 10.000 dolarjev gotovine v »Armada« življenjskem zavarovanju, ki jih bodo v primeru moje smrti izplačevali vдови po štirideset dolarjev na mesec. Visok sem 183 centimetrov, tehtam 88 kilogramov, služil sem štiri leta in pol v vojski, večinoma v Evropi, delno pa v južnem delu Tihga oceana.

Spomnil se je še enega statističnega podatka, ki bi se zdel melodramsko smešen, če bi ga omenil med vzroki za sprejem v službo pri radijski družbi United. O tem podatku Tom ni dolgo razmišljaj. To je bilo nekaj, česar se je skušal znebiti, zato ni razmišljaj o tem celo vrsto let. Zvenelo je malce neverjetno, morda tudi grdo, vendar je bilo povsem točno dejstvo: ubil je sedemnajst ljudi.

Ribiški čolni so prazni

Čez nekaj let bodo v Renu spet plavale ribe

Na svojem ribiškem čolnu, ki je družinska last že šestdeset let, se odpravi Hubert Kloth iz Monheima, mesteca ob Renu kakih dvajset kilometrov od Düsseldorfa, le kdaj pa kdaj na ribji lov s trnkom in še to čedalje bolj poredko. Tisto, kar je bilo v Klothovi družini še pred dvajsetimi leti dnevno opravilo in vsakdanji kruh, je zdaj le še priložnostno razvedrilo za konec tedna.

»Ribji lov na Renu se ne izplača več,« pravi Kloth, »pa še tiste ribe, ki jih kdaj pa kdaj ujamejo, dišijo po neprečiščnem karbolu. Vode vseh renskih pritokov so tako umazane in okužene, da ribe ne morejo več živeti v njih. Poglejte na primer losose! Ti so povsem izginili iz naših rek. Industrija jih ima na vesti. In celo jegulje, ki so mnogo odpornejše, so že redke v naših vodah.«

Ribolov na Renu odмира. Med Bonnom in nizozemsko mejo dela samo sedemdeset ribiških čolnov in nič več, pa še ti ribiči imajo trdo delo: medtem ko so pred letom 1940 nalovili povprečno po tri tone rib, doseže zdaj letni plen ribiškega čolna komaj šestino tega.

In še druga nevarnost: mreže. Nekoč so jih čistili vsaka dva dni, trajale pa so po štiri leta. Umazanija razjeda konopec. Zdjaj morajo prati mreže vsaki dve uri, po letu dni pa niso več uporabne. »Konec poklica,« toži Kloth, »mladi rod ne more več po stopinjah svojih očetov. Industrija, sovražnica ribjega lova, bolj plačuje, zato odhajajo.«

Ribe pa niso edine žrtve umazanije, ki jo prinašajo v Ren in njegove pritoke industrijski odpadki. Ker pridobivajo pitno vodo večinoma iz rek, grozi zaradi umazanih rek vrsta kužnih bolezni, hkrati pa je čedalje več težav za pitno vodo.

Potrebe po vodi naraščajo zlasti po drugi svetovni vojni tako

Afriška puščava? Ne, marveč izsušeno dno umetnega jezera za ederskim nasipom v Zahodni Nemčiji. Zaradi dolgotrajne suše so vode odtekale, potem pa so prišli kazat otrokom svojo rojstno pokrajino številni nekdanji kmetje, ki so se zaradi umetnega jezera preselili drugam. Kot kaže posnetek, se je v vodi še kar dobro ohranil nekdanji zidani most čez potok pod vasjo...

rekoč iz dneva v dan, in sicer ne samo v industrijski proizvodnji, marveč tudi v porabi vsakega posameznika. Naravni virj ne zaostajajo več. Odtoki industrijskih odpadnih voda v rečne struge, pretirano sekanje gozdov in nove tovarne na nekdanjih gozdnih te-

renih so še povečale pomanjkanje vode. V daljšem suhem obdobju je marsikje ni več dovolj. Leta 1953 so jo morali ponekod racionirati. V Bielefeldu, vestfalskem mestu s skoraj dve sto tisoč prebivalci,

prispevati velika mesta ob Renu, pa tudi manjše občine in predvsem industrija. Čez pet let — tako napovedujejo — niti najhujša suša ne bo več mogla povzročiti pomanjkanja vode, ker jo bo dovolj za novimi jezovi.

Tovarne ne smejo več odvajati odpadnih voda v rečno strugo, v ta namen pa bodo potrebovala prizadeta podjetja pet milijard mark za filtrirne naprave. Cistilci bodo zadržali večje odpadne drobce in predvsem maščobe, potem pa bo industrijska voda stala določen čas v posebnih bazenih, da se bo sesedla na dno še druga umazanija, ki jo bodo odstranjevali v določenih časovnih presledkih. Napovedujejo, da bodo reke zahodnonemškega industrijskega področja — predvsem Ren in njegovi pritoki — čez nekaj let spet dovolj čiste, da bodo ribe lahko živele v njih, tako čiste, da bo tudi renska voda dobra, če bi zmanjkalo vina...

Odškodnina za radioaktivnost

Podpredsednik neke čikaške družbe je vložil pri njujorskem sodišču tožbo proti kanadski uranski družbi, od katere zahteva milijon dolarjev odškodnine. Tožbo je utemeljil z zdravniškimi spricvali, po katerih je dobil zaradi obsevanja z radioaktivnimi žarki trajne posledice. Nesreča se je primerila, ko je odpiral pošiljko iz Kanade, pa mu niso poprej sporočili, da so predmete v njej obsevali z žarki radioaktivnega polonija.

NAGRAJENI REŠEVALCI

Marčna slikovna nagradna križanka je bila lažja od februarске, zato smo prejeli tudi več rešitev: 3281. Večina je bila pravih, zato nismo imeli težav pri zrebanju. Nekateri so nam poslali tudi večje število rešitev skupaj. Rekord ima reševalec s 46 rešitvami. Se enkrat opozarjamo reševalce, da ni treba pošiljati vsako rešitev posebej, kot so storili nekateri, ampak v eni kuverti z oznako števila poslanih križank.

- Nagrajeni reševalci:
- I. nagrada 2500 dinarjev: Ivanka Palman, Pirče 10, pošta Vas-Fara;
 - II. nagrada 1500 dinarjev: Ante Kornič, Ljubljana, Rožna dolina, Cesta XV. št. 14;
 - III. nagrada 2 po 1000 dinarjev: Vera Skrajner, Ljutomer, Miklošičev trg 4, Igor Gruden, Zadar, V. P. 5835/5 F;
 - IV. nagrada 5 po 800 dinarjev: Jože Kalin, Ljubljana, Kržičeva 6, Rajko Makovec, Izola, Mračonjeva 1, Dušan Lajovic, Karlovac V. P. 5102/6-720, Iva Pajntar, Tržič, Partizanska 12, Albin Leber, Kranj, I. gimnazija;
 - V. nagrada 22 po 500 dinarjev: Katarina Golež, Kranj, Planina 22/I, Oskar Zolnir, Maribor, Krekova 14, Albin Rehberger, Sorica, pošta Sorica preko Podbrda, Marjan Menard, Ljubljana, Kopitarjeva ulica 4, Sonja Haložan, Smednik pri Kranju, Nižja gimnazija, Julij Kanoni, Ljubljana, Polje Studenec 23, Julčka Stražišnik, Rogatec 28, Olga Vidraz, Ljubljana, Cesta v Rožno dolino 26, Mila Kremžar, Domžale, Robert Olifčič, Ljubljana, Prijateljeva 1a, Heda Špendl, Grajena pri Ptuj, Karla Dolinar, Trbovlje, Ulica 1. junija 2, Ema Sedmak, Ljubljana, Groharjeva 19, Slavko Cuderman, trgovsko podjetje Storžič, Kokrica pri Kranju, Julijana Bar, Ljubljana, Zupančičeva 8, Ivan Marok, Maribor, Partizanska 53/IV, Rozi Pogačar, Ljubljana, Titova 11, Avgust Škrjanc, Postoina, Tržaška 6, Cilka Zupan, Kranj, Prešernova 15, Anton Cok, Koper, Cevljarska 15, Mirko Horvat, Ptuj, Murkova 5, Edi Mikolič, Ljubljana, Ilirska 22, Stanka Kocjančič, Maribor, Komunalna banka 2.

Pravilna rešitev križanke:
 Vodoravno: g, G, sel, b, ro, ose, pokvarim, s, grozdje, št, Tebe, oče, poleti, plin, l, zelišče, pe, planika, čuk, A. C., ulomiti, pred, il, čačak, od, nižine, Ina, d, len, Epir, tinta, Cop, ako, E. C., rr, b, čer, s, laso, k, lepiti, j, biologi, I. M., ž, Breznik, r, tekma, enoj, epik, Saar, zatrem, rt, kapra, oleandri ro, ix, ni, oštet, t, l, koveček, Talj, ni, kadulja.
 Nagrajence iz Ljubljane prosimo, da dvignejo nagrade v našem uredništvu, ostalim pa jih bomo poslali po pošti v prihodnjih dneh.
 Prihodnjo slikovno nagradno križanko bomo objavili v nedeljo 7. aprila.

Vračji in moderno zdravstvo

- S PSIHOTERAPEVTSKEGA STALIŠČA
- NISO BREZ OSNOVE

Na dejavnost čarodejev in vračev med preprostimi plemei gledajo sodobni ljudje nekako zviška in zavračajo njihovo »moč« kot neke vrste primitivno šušmarstvo. Moderna medicinska znanost pa zatrjuje, da ni tako.

Očitno je, da je zdravljenje boleznih z zagovorom med čarovniškim obredom z biološkega stališča pravi nesmisel, s psihološkega in psihoterapevtskega stališča pa ima po mnenju modernih zdravnikov določen pomen. Sodobna psihoterapija je v precejšnjem obsegu uporabljala sugestijo. Pod njenim vplivom popuška nemir, zaupanje v ozdravljenje se vrača, organizem mobilizira energijo, človek doseže najprej psihološko, nato pa tudi fiziološko olajšanje. Mnogi plemenski čarodeji in vrači so dosegli s svojimi skrivnimi postopki dokajšnje uspehe prav po zaslugi psihoterapije, čeprav se tega niti zavedali niso, po podobnem sistemu,

seveda brez obrednega ceremoniala, pa dosega lepe rezultate tudi sodobni zdravniki.

Razen tega je v obredih plemenskih vračev precej elementov, ki prispevajo k ozdravitvi. Bolnik pije čarobne pijače, ki pogosto vsebujejo učinkovite dodatke, hkrati pa se zvrstijo obredni »očiščenja«, kar se v mnogem skladu s sodobno psihoterapijo. Tako so na primer razni misionarji našli pri preprostih afriških ljudstvih zdravilo, kakršno je zdaj znano v medicini pod imenom serpasil. To je učinkovito sredstvo za znižanje krvnega pritiska. Razen serpasila poznajo plemenski vrači tudi zdravila, ki so znana v sodobni medicini kot strofantin (za srce), pikrotoksin (stimulator dihanja), kokain in kinin pa smo, kot je znano, dobili iz Peruja.

Preprosti vrači poznajo dokaj učinkovita zdravila, katerih uporabo seveda spremljajo dim,

rotitive in drugi čarovniški prijem.

Ta zdravila pa niso edina sredstva, ki jih uporabljajo preprosti ljudje, saj pridejo pri obredih pogosto na vrsto kopeli, masaže in podobne reči. Manj se udeležujejo plemenski vrači v kirurgiji. V glavnem se omejujejo na odpiranje gnojnih čirov, na puščanje krvi in na zdravljenje zlomljenih kosti. Vzhodnoafriški Masaji odrežejo povsem zdrobljene roke ali noge, Polinezijski odstranjujejo z zobmi morskega psa čire v mastnem tkivu in tuberkulozne žleze. Preprosti kirurgi so uspešno opravljali dve operaciji, ki so se ju na primer zahodnonemski kirurgi bali vse do konca prejšnjega stoletja. To sta cesarski rez in odstranitev dela lobanjske kosti.

V porodništvu se v sodobni medicini čedalje bolj uveljavlja sedeči položaj, ki ga poznajo primitivna plemena že lep čas. Nekateri eskimski rodovi in črnci iz plemena Bantu so neodvisno drug od drugega izumili preproste inkubatorje za nedonošenčke, katerih tehnika se je začela uveljavljati na Zahodu šele v minulih desetletjih. Nekatera južnoameriška in afriška plemena poznajo tudi cepivo proti kozam.

KRIŽANKA

Vodoravno: 1. delin, 9. osebni zaimski, 10. oseba iz Levstikove povesti, 11. otok v Jadranskem morju, 13. plevel, 14. človek s širokim čelom, 17. simbol za samarji, 18. pristojbina pri prehodu iz države v državo (množina), 22. strjevati (se), 24. kratica (množina), 31. kratica za stran, 32. starogrški filozof, 33. nji, 36. piedestal.
 Navpično: 1. žival, 2. lihak, 3. simbol za antimon, 4. dva soglasnika, 5. skrajšano moško ime, 6. zasledek, 7. sestavni del testa, 8. holzen, 12. pritisk, 13. predpila, 18. umetnine, 19. afriška reka, 20. živeča doba, 21. izid razprave, 23. isteje, 26. sklaščice, 27. prevara, 29. moško ime, 30. genska črka, 33. latinski veznik, 34. starogrški cansko božanstvo.

0	9	8	7	6	5	4	3	2	1
4	10	11	12	13	14	15	16	17	18
19	20	21	22	23	24	25	26	27	28
29	30	31	32	33	34	35	36	37	38
39	40	41	42	43	44	45	46	47	48
49	50	51	52	53	54	55	56	57	58
59	60	61	62	63	64	65	66	67	68
69	70	71	72	73	74	75	76	77	78
79	80	81	82	83	84	85	86	87	88
89	90	91	92	93	94	95	96	97	98
99	00	01	02	03	04	05	06	07	08

REŠITEV KRIŽANKE Z DNE 10. MARCA
 Vodoravno: 1. grapeolit, 9. oaza, 10. Maor, 11. ali, 12. kma, 13. kma, 14. te, 15. Bcl, 17. 19, 18. imerli, 1. t, 21. kotobač, 23. en, 25. mel, 26. nn, 27. Lek, z, 29. sta, 30. jora, 32. etos, 33. intrigant, 34. Navpično: 32. Edvard (Grieg).

V londonski festivalski dvorani je nastopil pred dnevi z Brahmovim Koncertom za violino Zlatko Baloković, znani violinist jugoslovanskega rodu. To pot je prvič igral na 200 let stari violini, ki jo je bil dobil pred leti. Razen te ima umetnik še tri dragocene violine, od tega kar dve Stradivarijevi.

OTOK britanskih atomskih poskusov

Zadnje dni smo brali o protestu, ki so ga poslali japonski znanstveniki Britancem, ki pripravljajo novo poskusno eksplozijo atomske bombe na Božičnem otoku. To je največji koralni otok v Tihem oceanu — v zemljepisju je znan pod imenom Christmas — in leži na 157. stopinji zahodne zemljepisne dolžine. Skupno z dvema sosednjima in še nekaterimi sestavljata britansko kolonijo otokov Gilbert in Ellice. Christmas meri 355 kvadratnih kilometrov in ima 125 prebivalcev.

in strateškem pogledu enake pravice. — Letališče je na otoku Canton.

Med osmimi mornarji, ki so preživeli trčenje nemškega tovornega parnika »Harburg« s švedsko cisternsko ladjo, je bil tudi osemnajstletni Alexander Aylzan (na sliki). Ko se je vrnil domov, ga je mati objela in mu rekla: »Sele zdaj verjamem, da si zares ostal živ.«

Ukinili bodo stražo iz leta 1790

Laburistični poslanec Spodnjega doma angleškega parlamenta Marcus Lipton je pred dnevi vprašal ministra za narodno obrambo, zakaj še niso ukinili vojaške straže pred znano londonsko »Banc of England«. Stražo sestavljajo častnik, trije podoficirji, bobnar in 12 stražarjev, postavili pa so jo pred banko leta 1790 ob izbruhu uličnih neredov in jo odtlej izmenjujejo vsak dan, čeprav ni več potrebe, da bi vojska varovala to poslopje. Poslanec je trdil, da je treba odpraviti to nesmiselno tradicijo, saj je straža odveč, razen tega pa vsakdanja izmenjava ovira ulični promet.

Tkanina za himalajske odprave

Člani neke angleške odprave, ki se bodo napotili v himalajske gore, bodo imeli obleke iz posebne tkanine, ki niti pod pritiskom ne propuška zraka in vode. Tkanina preprečuje notranje zgoščevanje hlapov in zagotavlja termalno izolacijo.

Psi, prvi potniki v atmosfero

Moskovski radio je pred kratkim poročal, da so sovjetski znanstveniki doslej izstrelili že nekaj raket, ki so v njih psi potovali v najvišje plasti zemeljskega ozračja. Pravijo, da so se živali vrnile na zemljo žive in zdrave. Rakete so baje dosegle višino 100 km.

Stokrat močnejši od DDT

Sirsko ministrstvo za narodno zdravje proučuje novi insekticid, ki je baje mnogo močnejši od znanega praška DDT. Iznajditelj novega pripomočka stražnik Fatim Tarabiši (fatin pomeni v arabščini pameten) pravi, da je njegovo sredstvo petnajstkrat cenejše in stokrat učinkovitejše od DDT. Pol litra novega insekticida povsem nadomesti 50 litrov praška DDT, ta količina pa stane 200, medtem ko zahtevajo za 50 litrov DDT 3000 dinarjev.

V poročilu, ki ga je o tem insekticidu sestavil poseben odbor, je rečeno, da se je kot prašek in kot tekočina obnesel kot učinkovito sredstvo za uničevanje muh in drugega mrčesa. Muhe poginejo v 30 sekundah, posebna prednost novega sredstva pa je tudi to, da nima neprijetnega duha, zato mrčes kar sili v okuženo okolico. Prav tako novi insekticid ne škoduje ljudem in živalim ter ne pušča sledov na tkaninah in pohištvi.

Pred kratkim so odprli v zahodnonemškem Dortmundu razstavo umetniških del kanadskih Eskimov. Kipe, ki jih kaže posnetek, sta izdelala Samuelee in Niviakhiak iz kitovih kosti in lojeva.

Eiffelov stolp bo višji
 Preden bo prišla britanska kraljica letos aprila na uradni obisk v Francijo, bodo podaljšali 315 m visoki Eiffelov stolp v Parizu za nadaljnjih pet metrov. Na vrhu bodo postavili ploščad za televizijske naprave, da bodo po njih prenašali ves ceremoniel ob sprejemu. Stolp bodo med uradnim obiskom okrasili s francoskimi in britanskimi zastavami.